JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUME-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԿԵԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Զ Ա Ր Դ

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ
ԱՐԴԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

ՊՈՄՊԱՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ԼՈՒԹՖԻ ՊԷՅԸ ԿԻՒՆԴՈՒԻ ՍԵՊԱՀԷՏԻՆ ԻՇԽԱՆԻՆ

«Մանզումէ»ի անցեալ օրուան Վերջին Լուրերու բաժնին մէջ ամփոփուած էր Սապահէտտին իշխանին բնակարանին մէջ կատարուած խուզարկութիւնը։ Այս խնդրին վրայ երէկ և առջի օր կարգ մը լուրեր շրջեցան, որոնց եզրակացութիւնը սա էր թէ յեղափոխական շարժում մը կազմակերպուած էր արդի կառավարութեան դէմ։

Ահա այս կարեւոր խնդրին վրայ պաշտօնական և անպաշտօն լիակատար տեղեկութիւններ, «Թանին»էն քաղուած։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ի՛ՆՉՊԷՍ ՄԷՋՏԵՂ ԵԼԱՆ

Պոլսոյ մէջ յեղափոխական շարժում մը պատրաստուելու մասին քանի մը օրէ ի վեր շրջած զրոյցներուն առթիւ մանրամասն քննութիւն կատարեցինք Պոլսոյ զինուորական կառավարչատան մէջ։ Մեր առած տեղեկութիւններէն կ'երեւայ թէ հոս հոն սյսպիսի ձեռնարկ մը տեղի ունեցած է, բայց կառավարութիւնը ժամանակին լուր առած ըլլալով եղած կարգադրութիւններուն վրայ, հեղինակները ձերբակալեց։

Կ. Պոլսոյ զինուորական կառավարչութենէն մեր ստացած տեղեկութիւնները ցոյց կուտան թէ կարգ մը անձեր միջոցներ ձեռք առած են, պատսելով որ հայրենիքը վտանգի ենթարկուի։ Կառավարութիւնը իմացած էր թէ խռովայոյզ յայտարարութիւններ պարունակող «պէյաննամէ»ներ կը տպուին Պոլսոյ տպարաններէն մէկուն մէջ։ Ուստի իսկոյն այս մասին քննութեան ձեռնարկեց և վերջապէս ստուգեց որ Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, «Անատօլու» անունով տպարանի մը մէջ այս կարգի թուղթեր կը տպագրուին։

Կառավարութիւնը, որ լսած էր թէ այս յայտարարութիւններուն տպագրութիւնը անցած շաբաթ օր աւարտած է, տակաւին ո՛ր տպարանին մէջ տպուիլը չգիտնալուն համար, բոլոր կասկածելի տպարաններուն մէջ խուզարկութիւն կատարեց։ Ասոր վրայ յիշեալ «Անատօլու» տպարանին տէրը հեյլենահպատակ Ցանթագի բչ. որ իր բնակարանը փոխադրել տուաւ այդ յայտարարութիւնները, որոնց թիւը 5000ի կը հասնէր։ Սակայն չկրցաւ ամէնքը մէկ փոխադրել տալ և 800 հատը տպարանին մէջ մնացին։

ԵՐԿՈՒ ԱՆՁԵՐ

Այս միջոցին մէջտեղ ելաւ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ. անունով մարդ մը։ Կառավարութիւնը անոր մասին կասկածներ ունեցած ըլլալով, արդէն ժամանակէ մը ի վեր հսկողութեան տակ առած էր զայն։ Սըտքը էֆ. անունով ուրիշ մարդ մը, որ խռովարարներուն կողմէ պաշտօն ունէր յայտարարութիւններու տպագրութեան վրայ հսկելու, Բչ. օր յիշեալ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ.ի հետ գնաց և 800 օրինակը առնելով մեկնեցան։ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ. այս ձեռնարկը գլուխ հանող գործադիր մարմին անդամներէն էր։ Կառավարութիւնը, որ արդէն կասկածներ ունէր, այս երկու անձերուն ծրարով մը յիշեալ տպարանէն դուրս ելլելնին տեսնելուն պէս, իսկոյն մասնաւոր պաշտօնեաներ յատկացուց հետապնդութեան համար և ստուգեց որ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ.ի բնակարանը գացին և յետոյ դուրս ելան։ Անոնց դուրս ելլելէն ետք, մասնաւոր պաշտօնեաները վկաներու ներկայութեան յիշեալ բնակարանը մտան, տեղեկագիր պատրաստեցին և յայտարարութիւններուն մէկ մասը առնելով, միւս մասը կնքեցին և հոն թողուցին։ Միեւնոյն ժամանակ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ. հետապնդուած ըլլալով, իսկոյն ձերբակալուեցաւ և յայտարարութիւններուն հետ միասին յանձնուեցաւ զինուորական իշխանութեան, Քննութեան պահուն Վասֆը էֆ. խոստովանեցաւ թէ այդ յայտարարութիւնները ցրուելու համար նոյն օրն իսկ Տրապիզոն և Էրզրում պիտի երթար։ Աւելցուց որ եթէ իրեն միջոց տրուի, կը խոստանայ այս գործին մասնակից եղող անձերը, ինչպէս նաև Սըտքը էֆէնտին գտնել և կառավարութեան ալ ազատ թողուց զայն, հարկ եղած պաշտօնեաները ընկերացնելով անոր։

ՊՈՄՊԱՆԵՐԸ

Այն օրը, այսինքն անցած երկուշաբթի իրիկուն, խռովութեան միջոցին գործածուելու համար պոմպաներ շինել տալու նպատակաւ պարսիկ խռովարարներէն Մէհմէտ Ալի անունով մէկու մը հետ սակարկութիւն տեղի պիտի ունենայ եղեր։ Խորհրդակցութեան պահուն այս Սըտքը էֆէնտին պիտի գտնուի եղեր դաւադիրներուն կողմէ, ուստի ձերբակալեալ Վասֆը էֆ.ին միջոցաւ ամէնքն ալ ձեռք կ'անցուին, երբ որոշեալ տեղը հաւաքուած էին և այս խնդրոյն վրայ կը խօսակցէին։

ՍԱՒՖԷԹ ԼՈՒԹՖԻ ՊԷՅ

Ձերբակալուած անձերուն յայտարարութիւններուն և խոստովանութիւններուն և անկէ առաջ կառավարութեան ձեռք անցուցած կարգ մը ապացոյցներուն շնորհիւ հասկցուեցաւ որ գործադիր մարմին նախագահն էր Սապահէտտին իշխանին մասնաւոր քարտուղար Սաթվէթ Լութֆի պէյ։ Այս վերջինը Սապահէտտին իշխանին ապարանքին մէջ բնակելուն համար, կառավարութիւնը հարկ եղած պաշտօնեաները ղրկեց հոն թէ՛ Սաթվէթ Լութֆի պէյը ձերբակալելու և թէ իշխանին ապարանքին մէջ խուզարկութիւն կատարելու համար։ Խուզարկութիւնը կատարուեցաւ, բայց կարելի չեղաւ Լութֆի պէյը ձերբակալել։

ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՆՁԵՐ ԵՒՍ

Կատարուած քննութիւններէն յայտնի եղաւ թէ ուրիշ քանի մը անձեր ալ մեղսակից են այս գործին։ Ասոնցմէ մէկն է Մուշի երեւելիներէն մէկուն որդին և դեղարուեստից վարժարանի բարձր. կարգի աշակերտներէն 19 տարու Սաիտ էֆ., որ խռովութեան միջոցին «ֆէտայի»ի պաշտօնը ստանձնած էր։ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ. իր խոստովանութեան մէջ ուրիշ մէկուն անունն ալ յայտնած էր։ Այս անձը կը կոչուի Հասան էֆ. որ նոյնպէս «ֆէտայի» պիտի ըլլար։ Սաիտ էֆ. իր բնակարանին և Հասան էֆ. իր բնակած օթէլին մէջ ձերբակալուեցան և իրենց վրայէն գտնուեցան Բ. Դրան ներքին բաժանումները ցոյց տուող քարտէս մը եւ Սաթվէթ Լութֆի պէյի հետ իր յարաբերութիւնները հաստատող կարգ մը թուղթեր։

Այս երկու ձերբակալուածները Մուսթաֆա Վասֆը էֆ.ի խոստովանութիւններուն, Սըտքը էֆ.ի յայտարարութիւններուն և ուրիշ նիւթական ապացոյցներու առջեւ ստիպուեցան ամէն բան խոստովանիլ և նախ Սաիտ էֆ.ի և յետոյ Հասան էֆ.ի բերաններէն յայտնի եղաւ որ Իթթիհատի գլխաւոր անդամներուն անունները և ո՛ւր բնակելնին պարունակող տետրակ մը պատրաստելու համար դիմում ըրած են Հաֆըզ Սամի էֆ.ի որ երեք տարի առաջ Ճէմիէթը Խաֆիէի (գաղտնի ընկերութեան) խնդրին մէջ 15 տարուան թիապարտութեան դատապարտուած էր։ Հաֆըզ Սամի էֆ. ալ հաստատեց թէ այնպիսի դիմում մը կատարուած է իրեն, բայց ինք պատասխաներ է թէ «Ես այլեւս սասնկ գործերու չեմ խառնուիր, Ճէմիէթը Խաֆիյէի խնդրին առթիւ քաշած նեղութիւններս մինչեւ հիմա մաքէս ելած չեն»։

ՆՊԱՏԱԿ

Թէ՛ տպագիր յայտարարութիւններէն և թէ Մուսթաֆա Վասֆը էֆ.ի և միւսներուն խոստովանութիւններէն հասկցուած է որ խռովարարներուն նպատակն էր Էտիրնէի անկումէն և Կէլիպօլըին Պուլկարներու կողմէ գրաւուելէն ետք Բ. Դրան շրջակայքը խռովարարական ցոյց մը կազմակերպել, կառավարութեան հրաժարումը պահանջել և յետոյ Կայս. Պալատ երթալով հրաժարականին ընդունելութիւնը և կառավարութեան անդամներուն Բարձր. Ատեանի առջեւ հանուիլը խնդրել և յետոյ Իթթիհատի գլխաւոր անդամները բանտարկել։

ՔԱՆԻ ՄԸ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐ

Կառավարութիւնը մինչեւ հիմա իր կատարած քննութիւններուն միջոցին կարգ մը ապացոյցներ գտած է նախորդ կառավարութեան օրով, Պոլսոյ կեդրոնական հրամանատարութեան և ուրիշ զանազան պաշտօններ վարած, այս պաշտօնավարութիւններու միջոցին շատ մը եղանակներով և շատ անդամներ օրինական հետապնդումներու ենթարկուած և վերջապէս իր նոր պաշտօնավայրը չերթալուն համար զինուորական ատեանէն վտարուած Գայմագամ Սավֆէթ պէյի, դարձեալ նոյն պատճառներով զինուորականութենէ վտարուած և պահ մը Պոլսոյ ոստիկանութեան տնօրէնի պաշտօն վարած գայմագամ Եուսուֆ Րասիխ պէյի և միջոց մը Պատերազմական Ատեանի անդամակցած Գուտրէթ պէյի դէմ, որոնք այս խռովարարական մարմնոյն մէջ միակ զինուորականներն են և որոնք չեն ձերբակալուած, բայց կառավարութիւնը այս մասին իր քննութիւնները առաջ կը տանի։

ԴԻՄՈՒՄ ՄԸ

Ինչպէս որ կը հասկցուի այս բացատրութիւններէն, Սապահէտտին իշխանին մասնաւոր քարտուղար Սաթվէթ Լութֆի պէյի նախագահութեան տակ գործադիր մարմին մը կազմուած է արդի կառավարութիւնը խռովարարական միջոցներով տապալելու նպատակաւ և կարգ մը ձեռնարկներ ըրած է։ Պոլսոյ զինուորական կառավարիչ Ճէմալ պէյ երէկ (առջի օր) դիմում մը կատարեց Սապահէտտին իշխանին մօտ։ Կը լսենք թէ Ճէմալ պէյ թէ իրեն և թէ Սապահէտտին իշխանին մտերիմ բարեկամը եղած յարգելի անձնաւորութիւն մը իշխանին մօտ ղրկելով ըսել տուած է. «Եթէ Սապահէտտին իշխան համոզուած է թէ Սաթվէթ Լութֆի պէյ այս գործին մասնակից չէ և եթէ յիշեալ Լութֆի պէյ ալ վստահ է թէ այս համոզումը ունենալուն համար իշխանին խաբուած չըլլալը ցոյց տուող յանցանք մը գործած չէ, թող Լութֆի պէյը պատուաւորութեանը վըստահ եղած անձի մը ընկերակցութեամբ զինուորական կառավարիչի պաշտօնատունը ղրկէ և եթէ այն պատուաւոր անձին ներկայութեան ցոյց տրուելիք գիրերը և նիւթական ապացոյցները հերքող պատասխաններ տայ, Լութֆի պէյ կէս ժամէն ազատ պիտի արձակուի։ Իսկ եթէ այսպիսի պատասխաններ չկարենայ տալ, բնականաբար օրինական հետապնդումներ տեղի պիտի ունենան այս մասին»։ Ճէմալ պէյ այս դիմումը գրաւոր կերպով կատարած է և գիրը յանձնած է երկու կողմէ յարգուած անձի մը։ Ճէմալ պէյ իր նամակը վերջացուցած է սա բառերով. «Եթէ պատւոյս վրայ տուած այս խօսքիս համեմատ և այն պայմանով Սաթվէթ Լութֆի պէյ անձնատուր չըլլայ, այն ատեն խոստովանած պիտի ըլլայ թէ կառավարութեան երեւան հանած այս ձեռնարկին ինք ալ մասնակցած և գործակցած է»։ Կը լսենք թէ, կ'աւելցնէ «Թանին», այս նամակին ղրկուելէն ի վեր 24 ժամ անցած է և տակաւին պատասխան ըստացուած չէ։

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ԲԱՆԱԿԻՆ ԴԻՐՔԸ

«Ժէօն Թիւրքի թղթակիցը եւս տեսակցութիւն մը ունեցած է Ճէմալ պէյի հետ, որ Իզզէթ փաշայի հրամանին վրայ Չաթալճա մեկնած և վերադարձած էր երէկ։ Թղթակիցին այն հարցման թէ ի՛նչ տպաւորութիւններ առած է Չաթալճայի բանակին մասին, Պոլսոյ զինուորական կառավարիչ Ճէմալ պէյ հետեւեալը պատասխանած է.

«Ես Չաթալճայէն մեկնեցայ լաւագոյն տպաւորութիւններու տակ։ Մեր զինուորներուն բարոյականը հրաշալի է։ Անոնք սոսկ. բանակի աւանդական հերոսութեամբ ոգեւորուած են։

Ձեզի օրինակ մը պիտի տամ մեր զինուորներու քաջութեան մասին։ Գնդապետ Մուրատ պէյի հրամանատարութեան տակ գումարտակ մը յարձակումով ուզեց գրաւել Չաթալճայի լերին կողմը գտնուող բլուր մը։ Յարձակման ժամանակ քսան հոգի ինկան իրենց գնդապետին հետ։ Կը կարծէք թէ գումարտակին մնացեալ մասը, յուսահատած, ետ նահանջած պիտի ըլլայ. բայց ոչ. յարձակումը աւելի կատաղութեամբ շարունակուեցաւ և բլուրը գրաւուեցաւ մարտիկներուն կողմէ։

Խմբ.— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը Թշնամի բանակներու դիրքի մասին։

Ճէմալ պէյ.— Մենք յառաջացած ենք մինչեւ Բաղաքէէ, որ Չաթալճայէն վերջ երկրորդ կայարանն է։ Գալով Պուլկար այժերուն, անոնք կը գտնուին Սիլիվրիէն մինչեւ Պիլկրաար անտառը։

— Մօտ օրէն մեծ ճակատամարտ մը պէ՞տք է սպասել։

— Կը ներէք որ չպիտի կրնամ պատասխանել ձեր հարցման։

ԲԱՆԱԿԻՆ ՄԷՋ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄ ՉԿԱՅ

Խմբ.— Զանազան աղբիւրներէ լուրեր կը հանուին թէ Չաթալճայի բանակը ծանրապէս պառակտուած է։ Խնդրեմ, ըսէք, ի՞նչպէս են յարաբերութիւնները սպաներու միջեւ։

Ճէմալ պէյ.— Կրնամ ձեզի ապահովցնել թէ սպաներ լաւագոյն ընկերական ոգւով կը վերաբերին իրարու հանդէպ։ Բանակին մէջ պառակտում իյնալու լուրերը հերքելու նոյնիսկ արժանի չեն։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԻ

Խմբ.— Ո՞րքան հաւատք պէտք է ընծայել այն զրոյցներուն, որոնց համեմատ իբր թէ Զինուորական Միութիւնը (Ազատարար Սպաներու Միութիւն) վերակազմուած է։

ԿԻ ԹՕՐՆ (63)

ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԵՆԱՄԱՐՏ

Գինետունը հետզհետէ կը լեցուէր. հրամաններ, փոխանակուած բարեւներ, խօսակցութեան մխոցներ, երթեւեկներ և այս տեսակ վայրերու սովորական աղմուկը կը սկսէին առաջ գալ։ Մացումի ետք ելաւ, թեւերը ձգեց, ժամացոյցը նայեցաւ։ Գոնէ երկու ժամ անցնելու էր մինչեւ որ սպասուած պատասխանները գային։ Ինչ՞ու պարապ անցընէր ժամանակը իր միտքը վրդովող այս լեզուներու Բաբելոնին մէջ սպասելով։ Ո-րովհետեւ այս աղմուկը օժանդակ մը չէր իր խորհուրդներուն՝ կառախումբին կանոնաւոր հնչիւնին պէս։ Աւելի լաւ պիտի գործածէր զաղարի այս վայրկեանները. պիտի երթար նորէն գտնել ա՛յն աստուածահրաշ դէմքը, որուն կ'ազդուաբ երէր իր բովանդակ էութիւնը, իր նայուածքը ձօնել ա՛յն աչքերուն գեղեցկութեան կերպարանքին, վայելել ըմբոշխնել քիչ մը տղին իր ճանկին տակ պահած վանդակորմած աղւոր թռչունին տեսաբանը։

Իր ամբողջ գեղին դէմքը լուսաւորուեցաւ յափշտակութեան չողով։ Վերադարձին հոգաւ, և իր լուռ քայլով իջնելով կառք մը առաւ որ բակին մէջ կը գտնուէր, կառապանին հրամայեց առաջնորդել զինքը Ջիուուէք։ Եւեր նոյնատեք մը իսկ չարձակեց։ Զինքը այլ յայլմէ ընող ուրախութեան, ապահովութեան զգացումը գրեթէ անհամեմատ էր իր բովանդակ զգայութեան մէջ։

Զուտ կեղծ Ամերիկացին որ երկրորդ կառք մը կ'առնէր, անգլիական մը յանձնեց հնոցպանին, ա՛լ աւելի խոստացաւ և անոր ետեւէն վազեց գնաց առանց խոստովանելու դիծ մը իսկ։

Քանի մը վայրկեան վերջ, Սկովտացին ուրախութենէն կը խայտար իր կառքին մէջ. Մացումի հետ իր բռնած ճամբան անծանօթ չէր իրեն։ Անգլիոյ մէջ ճարտարապետ եղբայր մը ունէր որ կը բնակէր Պէտֆորտ Բարք, և յաճախ գացած էր անոր հետ անցընել շաբաթուան վերջին քանի մը օրերը, աւանդական արձակուրդը որ կը սկսի Շաբաթ կէս օրէ վերջ և կը լրանայ Երկուշաբթի առաւօտ։ Բանիցս այս կողմերուն ամէն անկիւնները խուզարկած էր. տեսնելով միայն կը ճանչնար հին խարխուլ տանը, գետակին վրայ նայող պատուհանները, անոր տխուր և աղետալի երեւոյթը... և յաճախ ներքին զգացում մը անցաւ իր մէջէն։

«Իցի՜ւ թէ հոն գտնուէր, օրիորդ Թրէյսի։ Իցի՜ւ հոն ըլլար աւազակին որջերէն մին։»

Սրտի բաբախումով մը հակելով իր առջեւէն խոյս տուող կառքին վրայ, դժուարաւ զսպեց յաղթանակի բացագանչութիւն մը. կառքը կը դառնար ծառերուն տակէն և ջուրին եզերքը կը բռնէր։ Մաքֆերսըն վար իջաւ արագօրէն, նշան ընելով կառապանին սպասել իրեն, և կրցածին չափ պահուըտելով, հեռուէն հետեւեցաւ առաջին կառքին. չէր սխալած։

Քանի մը վայրկեան վերջ, կը տեսնէր որ կառքը կը կենար Լայըն—Հաուզի առջեւ։ Ծառերուն վար իջաւ, և հնոցպանին դրամը վճարելով տունը մտաւ։

Մաքֆէրսըն կը հեւար։ Անհամբերութենէն կ'եռար. կը փափաքէր թեւեր ունենալ թռչելու համար իր պետին մօտ և անոր ազդարարելու փառաւոր աւետիսը։ Բայց խոհեմ էր և խորհրդածող. ուզեց ստուգութիւն մը աւելի ունենալ քալելէ առաջ։ Ջուրին եզերքը կը ճանչնար կամրջակ մը, ուր անշուշտ պիտի գտնէր իր փնտռած տեղեկութիւններէն մին։ Նշան ընելով իր կառքին հեռանալու իրեն, մեծաքայլ քալեց գինետան ճամբան։ Եւ գաւաթ մը օղի խնդրելով մէկէն ի մէկ տեղեկութեան սկսաւ գինետան աղջկան հետ։

Գիտէ՞ր արդեօք թէ Լայըն. Հաուզի այդ հին աղջուարը տակաւին վարձու էր։ Ինք միտք ունէր վարձելու զայն եթէ ազատ էր...

— Ա՛հ, պարոն, ուշ մնացիք, բառ աղջիկը։ Տունը երկար ատեն առանց վարձակալի մնաց, բայց վերջապէս գտաւ մէկը, և մէկը որ լուրջ կ'երեւայ։

— Սովորաբար հո՞ն կը բնակի։

— Երբեք։ Ահա քանի մը տարիէ որ բռնած է և իրեն ալ յարմար ըլլալու է թէև բանցաս կերպով կ'ուգայ հոն և ո և է նորոգութիւն չըներ։

— Բայց կը յուսամ թէ լաւ գին մը առաջարկելով իրեն, թերեւս պիտի ձգէ։ Այդ հին տունը այնքան մաշած է... վարձակալին անունը ի՞նչ է։

— Անունը չեմ կրնար ըսել ձեզի, պատասխանեց աղջիկը և շատախօս աղջիկը, որովհետև քրիստոնէի անուն մը չէ. բայց գիտցէ՛ք պիտի ճանչնաք եթէ անոր հանդիպիք. կոչիկէ մը չափ բարձր, դդումի մը չափ խոշոր գլուխ, սերկեւիլի մը պէս դեղին, կարճուկ «ճապո» մը մէկ խօսքով։ Այս տասու այս կողմերը տեսնուեցաւ...

Մաքֆէրսըն գիտնալ ուզածը գիտէր. և կրկին կառքը նստելով, Պ. Սալթըրի հասցէն տուաւ, երկրորդ անգլիական մը յանձնելով հնոցպանին և երրորդ մը խոստանալով եթէ չէր չիտակ և արագ տանէր զինքը։

Անհաւատալիօրէն կարճ ժամանակի մը մէջ Հաֆմուն փողոցին առջեւ վար իջած կը գտնէր ինքզինքը, դրան զանգակը կը քաշէր, փոթորիկի մը պէս կ'անցնէր սպասեակ Ուիլըրի առջեւ։ Երիտասարդ քարտուղարը, սովորաբար իր դիրքին մէջ ինքնազուսպ, ինք իրմէ դուրս ելած էր. անհամբերութիւնը կը լափէր զինքը, ուրախութենէն շնչասպառ եղած էր։ Ատուպի մը պէս սանդուխէն անցնելով խայտայտա առանց դուռը զարնելու, փախած ցուլի մը պէս յարձակեցաւ մատենադարանին մէջ. կեցաւ շնչասպառ։

Պ. Սալթըր ոտքի վրայ էր ձեռքը թուղթ մը, իր չքադրամէ դէմքը, սովորաբար պաղարիւն, խիստ խռոված կ'երեւար։ Իրեն մօտ, քայքայուած, գլուխը գրասեղանին վրայ Արթիւր Հիւկս մեռած երեւոյթ ունէր։

Այս մուտքին պատճառած ժխորէն Պ. Սալթըր գլուխը վեր առաւ։

—Մաքֆէրսը՜ն... բառ. տարտամօրէն։ Ես... մոռցած էի... բայց ինչո՞ւ համար հոս էք։

— Որովհետեւ գտայ այն տեղը ուր բանտարկած են օրիորդ Թրէյսին, գոչեց քարտուղարը արտասովոր ձայնով մը։

ԺԲ.

ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Երբ իր յաճախորդին մեկնումէն վերջ գինետան աղջիկը միտքէն անցուց ուշադրութեամբ դիտել Լայըն-Հաուզի շրջակայքը, կրցաւ ապահով ըլլալ թէ այդ սովորաբար անտառուած բնակարանը այդ օրը անսովոր ուշադրութիւն մը կ'ընդունէր։ Ոչ միայն կարճուկ «ճապոն» հոն մտած էր երկու անգամ և յաճախ խորդը այդ տխրամած բնակարանին նըկատմամբ հետաքրքիր կ'երեւէր, այլ հազիւ երկու ժամ վերջ ուրիշ կառք մը անոր կը մօտենար քառասմբակ, և բարձրահասակ, նուրբ, սեւազգեստ կին մը, երեսը ծածկած այնպիսի քողով մը՝ որ զայն զարծածողին դէմքը անծանօթ կ'ընէր, հոն կը թափանցէր իր կարգին հովի մը պէս։

(Շարունակելի)

Քաղաքական Կացութիւնը

ՕՐՈՒԱՆ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԼՈՒՐԸ

Աւստրիա և Ռուսիա կը համաձայնին։ Երկուքն ալ որոշած են իրենց զօրահանութիւնը դադրեցնել իրենց սահմանագլուխներուն վրայ։ Եւ Զորը Մարտ Ցին (այս չորեքշաբթի ընթացքին) իր գերդաստանին կայսերական հիմնարկութեան առնին առթիւ հրաման պիտի արձակէ Աւստրիոյ սահմաններուն մօտ համախմբուած առատ զօրքերը արձակել։ Արդէն Աւստրիա մասամբ սկսած է նոյն գործողութեան։

Աւստրիոյ և Ռուսիոյ համաձայնութիւնը այս կերպով կուգայ վերջնել միջազգային կնճռոտութեանց ամէն կասկած և Եւրոպական Միութիւնը ամեն ժամանակէ աւելի զօրաւոր ժայռի մը պէս անդ կը ցցուի, որուն դէմ հանուած ամէն փոթորիկ, ամեն ալեկոծում կարեւորութիւն պիտի չունենայ բնաւ։

Այս երկու Պետութեանց համաձայնութիւնը իրեն հետ կը բերէ ուրիշ լուր մըն ալ.— Պալքանի գործերուն վերջնական կարգադրութեան առթիւ Աւստրիոյ Ռոսնա-Հերսէկի սահմանագլուխը պիտի ճշդուի Նովի Պազարին կողմէ մաս մը հող տրուելով Աւստրիոյ։ Առիկա ուղղակի արդիւնքն էր այս համաձայնութեան։ Աւստրիա յայտնի է թէ իր կողմէ ո՛չ միայն Պալքանի մէջ, այլ նաեւ աշխարհի ուրիշ կողմ ալ ազատ ասպարէզ պէտք է ձգած ըլլայ Ռուսիոյ անկաշկանդ գործունէութեան առջեւ։ Պարսկաստանի սահմաններուն վրայ Ռուսիոյ նոր զօրահանութիւնը, նոր պատրաստութիւնը տնուազակի կերպով արդիւնքն են աւստրեւռուս համաձայնութեան, ինչպէս մօտաւոր ապագային պիտի հասկցուի։

Եթէ Ռուսիա և Աւստրիա համաձայնեցան, ըսել է թէ այլեւս կը վախցուի Պուլկարիոյ և Ռումանիոյ դժուարութիւններէն, ըսել է թէ Շքօտրայի խնդիրն ալ կարգադրուած կրնանք նկատել։ Մենք դարձեալ ա՛յն կարծիքէն ենք թէ այս համաձայնութեան պայմաններէն մէկն ալ Շքօտրայի Դարատաղի ձգուիլը պիտի ըլլայ։ Թէև հեռագիրները այս մասին աւելի Ալպանիոյ տրուելու կողմը կ՚երթան, բայց մօտաւոր ապագան պիտի տայ մեզի վերջին հանգոյցը այս փշուտ խնդրին։ Դարատաղի դիրքը, ներքին վիճակը աչքի առջեւ ունեցող մը դժուարաւ կրնայ գուշակել կամ հաւատալ թէ Շքօտրա Ալպանիոյ պիտի տրուի։

Բայց ինչ որ, անկախաբար ամէն նրբատեսութենէ, այսօր կրնայ շոշափուիլ քաղաքական կացութիւնը, Աւստրիոյ և Ռուսիոյ Համաձայնութիւնն է։ Եւ երբ առկայն դիտենք պալքանեան և միջազգային կացութիւնը, դժուար չէ մակաբերել թէ այս համաձայնութիւնը ի՛նչ անակնկալներ կրնայ ունենալ իր ծոցին մէջ, որոնք ապահովաբար պիտի չուշանան երեւան գալ հետզհետէ։

Այս իրականութիւնը աւելի մեծ փոփոխութիւններու կրնայ պատճառ ըլլալ միջազգային քաղաքականութեան մէջ քան ինչ որ մինչեւ այսօր եղաւ Պալքանեան Պատերազմը։

— Ոչ մէկ հուսաք։ Նոր կառավարութիւնը բոլորձևակալու որոշած է զինուորականները քաղաքականութենէ քաղաքականութեամբ զբաղելէ արգիլել։ Անոնք որ կ՚ենտարեն այս որոշման, անխնայ կերպով պիտի վտարուին բանակէն։ Անհրաժեշտ է որ բանակը միմիայն նուիրական գործիք ըլլայ հայրենիքի պաշտպանութեան գործին։

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Խմբ.— Նախորդ տեսակցութեան մը մէջ, զոր ձեզի հետ ունեցայ, դուք ինծի յայտարարեցիք Ճէմալ պէյ, թէ մայրաքաղաքին ապահովութիւնը ո և է կերպով վտանգուած չէ և թէ բոլոր կուսակցութիւնները, մոռցած իրենց անհամաձայնութիւնները, ձեռք ձեռքի կ՚աշխատին երկիրը դուրս հանել իր ներկայ դժուար կացութենէն։ Եւ ահա այժմ կառավարութեան դէմ սարքուած դաւադրութեան մը մասին կը խօսին։

ՊՈԼՍՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ ՉԷ

ԵՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀԱՄԵՐԱՇԽ ԵՆ

Ճէմալ պէյ.— Կ՚ըսեմ և կը պնդեմ իմ այն համոզմանս վրայ թէ մայրաքաղաքը ապահովուած է ամէն տեսակ յեղափոխութեան փորձի դէմ։ Կառավարութեան աչալուրջ հսկողութիւնը վայրկեան մը իսկ չի թուլնար։ Աւոր ապացոյց անմիջական ձերբակալումը այն մէկ քանի անխելքներու գործերուն, որոնք առով ուզած էին կառավարութեան դէմ շարժում մը առաջ բերել։ Պէ՞տք է դաւադրութիւն կոչել այդ մոլորութիւնը մէկ քանի անհատներու, որոնք աւելի արգահատելի են քան անարգելի։ Չեմ կարծեր. եւ դարձեալ կը հաստատեմ թէ քաղաքական կուսակցութիւնները համերաշխ են, որովհետեւ այդ վերջիններուն պատկանող ո և է անձ չկայ յիշեալ գործին մասնակցողներուն մէջ։

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նոյն վայրկեանին Ընդդիմադիր կուսակցութեան պատկանող անձնաւորութիւն մը ծանոյց իր այցելութիւնը և անմիջապէս ներս բերուեցաւ։ Ցրչեալը յայտնի է անով որ ինք յայտարարած է Ազգ. Պաշտպանութեան Կոմիթէին հրապարակային մէկ ժողովին մէջ թէ քաղաքական կուսակցութիւնները երկրին ներկայ ճգնաժամային րոպէին պէտք է միանան։ Ան եկած էր հասկնալու թէ ընդդիմադիր անձնաւորութիւններ կամ ջոկավարներ մասնակի՞ց էին գործին մէջ։

Ճէմալ պէյ հանդարտեցուց զայն.

— Բաց ի Սապահէտտին պէյի անձնական քարտուղար Լութֆի պէյէն, ուրիշ ո և է ուշադրութեան արժանի անձն չկայ գործին մասնակցողներուն մէջ։

— Իսկ իշխանին դէմ ո և է բան չկա՞յ, հարցուց Ճէմալ պէյի խօսակիցը։

— Եթէ մասնակից ըլլար, ան ալ պիտի ձերբակալէինք, ինչպէս որ ուզեցինք ձերբակալել իր քարտուղարը, որ անհետացաւ։

— Առանց նկատի առնելու իշխանին դիրքը պիտի ձերբակալէի՞ք զայն։

— Ապահով եղէք որ ոչ մէկ բան կ՚արգիլէր ինծի ձերբակալե՛լ զայն հանրային ապահովութեան և երկրին փրկութեան համար, եթէ ապահով ըլլայի թէ անիկա ո և է կերպով մաս ունեցած է այդ խնդրին մէջ։

ՆԵՐՈՂԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

Այցելուն, իշխանին մէկ բարեկամը. փափաք յայտնեց որ զինուորական կառավարութեան կողմէ յանցաւորներուն հանդէպ կարելի եղածին չափ ներողամիտ վերաբերմունք ցոյց տրուի։

Ճէմալ պէյ խոստացաւ անոնց հանդէպ մեծ չափաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Այցելուն մեկնելէն վերջ խմբագիրը խնդրեց որ Ճէմալ պէյ բոլորովին ներում շնորհէ յանցաւորներուն։

Ճէմալ պէյ ժպտեցաւ և դադար մը առնելէ յետոյ մելամաղձոտ ձայնով մը ըսաւ.

— Ներե՛լ այդ մարդոց, ես շատ կը փափաքիմ ատիկա։ Բայց ինչպէս պիտի մեկնուէր այդպիսի որոշում մը, միմիայն ակարութեան, կառավարութեան անզօրութեան ապացոյց մը պիտի տեսնէին անոր մէջ։ Պիտի աշխատէին այն համոզումը տարածել թէ, եթէ այդ մարդիկը չդատենք, պատճառը այն էր, պիտի ըսեն, որ ժողովրդի և անոնց կողմը անցնող բանակին զայրոյթէն վախցանք և չհամարձակեցանք ատոր, օրինակ, չըշխատեցա՞նք հաւատացնել տալ թէ Զօթոլեայի բանակը մեր վրայ պիտի արշաւէր նոր Դա՛լիձին իշխանութեան գլուխ բարձրանալուն յաջորդ օրը։ Եւ եթէ վաղը այս ամբաստանեալները օրէնքի խստութեան ենթարկենք, այն ատեն ուրիշ բան պիտի ըսեն, հալածանք կայ, պիտի գոչեն։ Առնէյց զատ, ինչպէս կրնամ կասեցնել դատական գործ մը որ արդէն սկսած է։ Առիկա օրէնքին հակառակ շարժիլ պիտի ըլլար, շատ շատ կարելի է դատական գործը վերջանալէ և յանցաւորները պատժուելէ յետոյ, աւելի ուշ ժամանակ մը անոնց ներում շնորհել։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. գործակալութիւնը առջի օր կէս գիշերէ վերջ Պոլսոյ զինուորական իշխանութեան հետեւեալ յայտարարութիւնը հաղորդեց թերթերուն.

Երբ կառավարութիւնը երկրին անցուցած ծանր տագնապի ժամերու միջոցին կ՚աշխատէր հայրենիքին փրկութեանը եւ ապահովութեանը, երբ ճշմարիտ հայրենասէրները համոզուած են թէ իրենք պարտաւոր են օգնել կառավարութեան իր ջանքերուն մէջ, վերջին օրերս իմացուեցաւ թէ քանի մը չարամիտ և երկրին իրական շահերը զանազանելու անկարող անձեր անձնաւոր եղած են ձեռքի տակէ կարգ մը ցաւալի դրդումներու։

Կառավարութեան կողմէ ի գործ դրուած հսկողութեան և հետապնդումներուն հետեւանքով կարելի եղաւ այդ փորձերը մէջտեղ հանել։ Հեղինակները երեւան հանուեցան և անոնց մեծամասնութիւնը ձերբակալուեցաւ. անհատական իրողութիւնը։

Կատարուած քննութեանց հետեւանքով պարզուեցաւ որ խումբ մը կազմուած էր ներկայ կառավարութիւնը տապալելու համար յեղափոխական շարժում մը առաջ բերելու նպատակով։ Այդ խումբը կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն. Սապահէտտին իշխանին անձնական քարտուղար Սաֆվէթ Լութֆի պէյ, Էրզրումցի Սըրրը պէյ, Մալչի ականաւորներէն մէկուն որդին, Սայիտ, Ալպէրթոյ Հոգեոր բնակիչ Հասան և ուրիշ անձեր, որոնց անունները առկայն անյայտ են և որոնք ներկայ կառավարութիւնը տապալելու համար դործադիր մարմին մը կազմելով Սապահէտտին իշխանի տունը կը հաւաքուէին։

Իրենց գումարումներէն միոյն մէջ Լուֆթի պէյ յայտարարած է թէ երկիրը փրկելու համար միակ ելքն էր կառավարութիւնը յանձնել ապակեդրոնացման կուսակիցներէ բաղկացած դահլիճի մը, թէ առկէ յետոյ ապահոված էր, նոյն իսկ Էտիրնէին ինկնալու պարագային, որ յիշեալ խնդրոյ առարկայ կառավարութիւնը հաշտութեան կնքումը պիտի իրականացնէր Էտիրնէն և իր շրջականները չէզոք գօտիի մը վերածելով, առկէց զատ 50 միլիոն ոսկիի փոխառութիւն պիտի ըլլար Թուրքիոյ և Մեծ Տէրութիւնները պիտի չմիջամտէին մինչեւ 30 տարի օսմ. կայսրութեան ներքին գործերուն։ Այս ծրագիրը իրագործելու համար որոշուած էր գործադրել հետեւեալ միջոցները։

Մեծ միթինկ մը կազմակերպել Բ. Դրան շրջակայքը, այդ ցոյցի միջոցին ներկայ կառավարութեան քաղաքականութեան վրայ յարձակիլ և ալպանել զայն, յետոյ ամբոխին ընկերակցութեամբ երթալ կայսերական պալատին առջեւ Սուլթանէն պահանջելու համար նոր դահլիճ մը որ Ապակեդրոնացման կուսակից ըլլայ, պաշտօնանկ ընել ներկայ դահլիճը և զայն Բարձրագոյն Ատեանի առջեւ հանել. և այս միջոցին ձերբակալել կառավարութեան բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ անոնց կուսակիցները և զանոնք նախապէս պատրաստուած շոգենաւ մը նստեցնել. անմիջապէս, և եթէ կարելի է հիմակուընէ իսկ Օսմանեան Ազգին և բանակին ուղղուած յայտարարութիւն մը հրատարակել։

Ձերբակալուած միջոցին Սայիտ պէյի և Հասան էֆէնտիի վրայէն և իրենց բնակարաններէն Բ. Դրան և իր շրջականերուն յատակագիծերը գտնուած են, ինչ որ կ՚ապացուցանէ թէ այդ վերջինները պարտականութիւնը ստանձնած էին գործը կազմակերպել իր բոլոր մանրամասնութեամբը։

Սըրրը էֆ., որ Էրզրումի Իթթիլաֆ կուսակցութեան ջլխացին անդամներէն է, ինչպէս նաեւ ուրիշ կարճահասա՛կ, գէր, չէկ պեխերով և լաւ Ֆրանսերէն խօսող, վայելուչ երեւոյթով անձ մը, զոր կարելի չեղաւ ձերբակալել, ստանձնած էին թռուցիկները ալպելու գործը, և զանոնք ալպեցին Թիւնէլին հրապարակը գտնուող Աստոլու ալպարանին մէջ, որ հելլէնահպատակ Ցանթագիտիսին կը պատկանէր։ Ուրբաթ իրիկուն յայտարարագրերուն տպագրութիւնը կը վերջանայ։ Այդ օրը Սըրըր էֆ. մինչեւ իրիկուն ալպարանին մէջ կ՚ըսպասէ և գիշերը ուշ ատեն ժամը մէկին կը դառնայ Քուրու Չէշմէ, Սապահէտտին իշխանին բնակարանը։

Կառավարութիւնը այս յայտարարագրերուն տպագրութեան մասին տեղեկացած ըլլալով ալպարանը հսկողութեան տակ առաւ անցեալ շաբաթ օր։ Տպարանին տէրը կառավարութեան գաղտնի քննութիւններէն վախնալով թէ մատնուած է, երկուշաբթի առտու արշալոյսին ալպուած յայտարարագրերուն մէկ մասը փոխադրեց իր Բերայի բնակարանը։

Ցրչեալ Սըրըր էֆէնտին այդ յայտարարագրերէն ութը հատիւ օրինակ յանձնած է Էրզրումի ժանտարմէրիի տեղակալներէն հանգստեան կոչուած Մուսթաֆա Վասֆի էֆէնտիին, որ անցեալ երեքշաբթի կը պատրաստուէր մեկնիլ։

Կառավարութիւնը Մուսթաֆա Վասֆի էֆէնտիի կրած յայտարարագրերը գրաւելով երեւան հանեց ծրագրուած յեղափոխական ձեռնարկները և յիշեալ Վասֆի էֆէնտի խոստովանեցաւ զանոնք, և կ՚ըսէր թէ ինք առանցմով կը կարծէր ծառայութիւն մատուցանել կառավարութեան։

Երեքշաբթիէն երեքշաբթիի գիշերը ձերբակալուեցաւ Սըրըր էֆէնտին, որ ճանչցուած է իբր կազմակերպութեան ամէնէն գործօն անդամներէն մէկը և որ Մէհմէտ Ալի անուն պարոյկ յեղափոխականի մը ռումբեր յանձնարարած էր, ռումբեր, զորս պիտի գործածէին վարչապետին և ուրիշ անձնաւորութիւններու վրայ ի գործ դրուելիք մահափորձին համար։

Ձերբակալուած են նաեւ Սայիտ և Հասան անձերը։ Տպարանին մէջ գտնուած են նաեւ Սըրըր էֆ.ի ձեռքով սրբագրուած փորձեր, ինչպէս նաեւ մէկ քանի օրինակներ յայտարարագրէն։ Ձերբակալուած են նաեւ ալպարանին բանւոր տնօրէնը եղող Օսմանեան հպատակ Նիքոլան և ալպարանին բանւորը որ ալպուած յայտարարագիրը Ցանթակիտեսի տունը փոխադրած է։ Ցանթակիտես յաջողած է փախչիլ։

Այս անմխոտելի փաստերուն առջեւ ձերբակալուած անձերը ուրիշ բան չըրին, բայց եթէ աւելի կատարեալ խոստովանութիւններ։

Սայիտ և Հասան անձերը յայտարարեցին թէ Սըրըր էֆ. Լուֆթի պէյի մօտ կատարուած գումարումին մասնակցած է և իրենց հետ մեղսակից եղած է։ Անոնք կ՚ըսեն թէ իրենք լուր չունին յայտարարագրերու տպագրութեան խնդրէն։ Գալով Սըրըր էֆ.ի, յիշեալը խոստովանելով հանդերձ թէ ինք անձամբ տպագրել տուած է յայտարարագրերը, կ՚ուրանայ թէ ինք ո և է մասնակցութիւն ունեցած ըլլայ յեղափոխութեան մը, ինչպէս նաեւ ռումբեր յանձնարարելու գործին մէջ։

Մուսթաֆա Վասֆի յայտարարեց թէ Սըրըր էֆ. Հաֆըզ Սամի էֆ. էն խնդրած է Իթթիհատ քոմիթէին անդամներուն ցանկը։ Սամի էֆ. երեք տարի առաջ գաղտնի Ընկերակցութեան (Ճէմիյէթի խաֆիյէ) անդամակցելու գործով դատապարտուած ըլլալով Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ ներման արժանացած էր։ Սըրըր էֆ. բոլորովին կ՚ուրանայ և կը մերժէ այդ ամբաստանութիւնը և կ՚ըսէ թէ նոյն իսկ ի՛նք չի ճանչնար Հաֆըզ Սամին։

Որովհետեւ պարզ կերպով կ՚երեւայ թէ Լուֆթի պէյ, Սապահէտտին իշխանի անձնական քարտուղարը պարագլուխն էր յիշեալ յեղափոխական շարժումին, կառավարութիւնը ստիպուեցաւ իր մշտական բնակարանը խուզարկութեան ենթարկել, որ կը գտնուի Սապահէտտին իշխանին քոնաքին մէջ։

Փետր. 14ի հինգշաբթի օրը խուզարկութիւնը կատարուեցաւ։

Արդ. այս բոլորէն կը հետեւի թէ Սըրըր էֆ. Սայիտ էֆ. Հասան էֆ. բռնակիր Սայիտ և պարոյկ Մէհմէտ Ալին այս գործին մասնակիցներն են։ Լուֆթի պէյ և ուրիշ կարգ մը անձեր, որոնց ինքնութիւնը յայտնի չէ, փախած են։

Այս խնդրին վերաբերեալ փաստաթուղթերը պիտի յանձնուին Պատերազմական Ատեանին, որ անյապաղ պիտի դատէ ձերբակալուած անձերը և անոնց հանդէպ պիտի գործադրէ օրէնքին տրամադրութիւնները։

Իրողութիւնները իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով հանրութեան առջեւ հրապարակուեցան որպէսզի դիտումնաւոր և չափազանցուած զրոյցներուն առաջքը առնուին։ Փաստերը ցոյց կուտան որ իրողութիւնը կը բաղկանայ ո և է լրջութիւն պարունակող գաղափարներէ զուրկ մէկ քանի անձերու կազմակերպած գործէն։

ՆԵՐՔԻՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Օսմանիշէր Լօյտ»ը առած տեղեկութիւններուն նայելով քաղաքական շրջանակներու մէջ կը հաւատացուի թէ հաշտութեան բանակցութիւններու մասին նոր բան չկայ։ Պուլկարիա առկայն իր պայմանները չէ հաղորդած տէրութիւններուն. կը կարծուի թէ այս պատասխանը շաբթուս մէջ պիտի հաղորդուի։ Պուլկարիոյ պայմանները և Թուրքիոյ առաջարկը քննելէ ետք միայն տէրութիւնք պիտի կրնան ըսել թէ հաշտութեան կնքումը կարելի պիտի ըլլա՞յ թէ ոչ։ Հետեւապէս մինչեւ այս շաբաթին լրանալէն առաջ կարելի չէ որոշ գաղափար մը կազմել հաշտութեան մասին։

⁂ Պաշտօնական շրջանակներէ կը հերքուի այն լուրը թէ Ռեթերսպուրկի մէջ կէս պաշտօնական բանակցութիւններ պիտի ըլլան հաշտութեան համար և թէ այս նպատակով Հաքքը և Րէշիտ փաշաները Լոնտոնէն Բեթերսպուրկ պիտի երթան։

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Թրիէսթէէն Մարտ 1 թուով «Օսմանիշէր Լօյտ»ի ուղղուած մասնաւոր հեռագիր մը կ՚ըսէ.— 500 ալպանացիներ այսօր ժամանեցին մասնակցելու համար ալպանական համաժողովին, որ պիտի սկսէ երեք օր։ Զանազան շրջանակներ կ՚աշխատէին որ Ֆրանսացի կամ Անգլիացի իշխան մը Ալպանիոյ թագաւոր ընտրուի։ Ալպանական գահուն թեկնածու իշխան Կիքա Թրիէսթէ ժամանեց։

ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԹՈՒՐՔԵՒՌՈՒՍ

ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽՈՒՆ ՎՐԱՅ

Երզնկայէ առնուած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Ռուսիա շարունակ զօրք կը ղրկէ սահմանագլխին վրայ, ուր գրեթէ ամէն օր միջադէպեր կը պատահին։

ՕՍՄ. ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԻ ՄԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Սապահ»ի խմբագիրներէն մէկը հաշտութեան խնդրոյն նկատմամբ տեսակցութիւն մը ունեցած է Օսմանցի դիւանագէտի մը հետ, որ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է.— Անուրանալի է թէ Հաքքը փաշա հաշտութեան մասին Լոնտոնի մէջ Սըր Է. Կրէյի հետ կատարած բանակցութիւնները. միւս մայրաքաղաքներուն մէջ գտնուող Օսմ. դեսպաններուն ջանքերը կը միտին օսմ. կառավարութեան բաղձանքներուն համաձայն գետին մը պատրաստել։ Բայց առկայն որոշ արդիւնք մը ձեռք բերուած չէ։

— Ներկայ բանակցութիւնները ինչ հիման վրայ կը կատարուին։

— Մէկ կողմէ տէրութիւններուն մեզի տուած հաւաքական ծանուցագիրը կայ և միւս կողմէ՝ Բ. Դրան կողմէ տրուած պատասխանը։ Յայտնի է որ եթէ երկու կողմերն ալ այս ծանուցագիրներուն հիման վրայ պնդեն, կարելի չէ արդիւնք մը գոյացնել։ Իմ կարծիքովս, աւելի աղէկ պիտի ըլլայ որ Բ. Դուռը իր պատասխանին խօսքը չընէ և տէրութիւններն ալ իրենց հաւաքական ծանուցագիրը առաջ չքշեն։ Այդ ծանուցագիրները եւ առնելու պէտք չկայ։ Անոնք կրնան այնպէս մնալ։ Տէրութիւնները եւ Բ. Դուռը նոր հիմերու վրայ բանակցութեան կ՚սկսին, որմէ գոհացուցիչ արդիւնք մը կրնայ առաջ գալ։ Հիմակ այս մասով խորհրդակցութիւններ տեղի կ՚ունենան։

— Տէրութիւնք Պալքանեան դաշնակիցներուն հետ ալ բանակցութիւն կը կատարե՞ն։

— Առնուած տեղեկութիւնները կը ցուցնեն թէ արդարեւ անոնց հետ ալ կարծիքի փոխանակութիւններ կ՚ըլլան։ Արդէն ա՛մ կրնայ ըսել որ մեր թշնամիները անհոգութեամբ կը դիտեն պատերազմին շարունակութիւնը։ Հարկաւ անոնք ալ կը մտածեն թէ այս վիճակին վախճանը ի՛նչ պէտք ըլլայ և կը ջանան մեծ տէրութեանց մտադրութիւնները հասկնալ։

— Ըսէք թէ բանակցութիւնները նոր հիմերու վրայ կը կատարուին։ Այդ հիմերը ի՛նչ են։

— Գիտէք թէ Բ. Դրան պատասխան ծանուցագիրը կղզիներու խնդրին լուծումը տէրութիւններուն յանձնած էր պայմանաւ որ Ասիոյ ապահովութիւնը չվտանգուի։ Առով մէկտեղ, Պալքանեան դաշնակիցներուն պատերազմական տուգանք պահանջելն, Համբոյին պարտուց վարչութեան մէջ անոնց առանձնելիք բաժինը, առհասարակ խոր վերաբերեալ խնդիրներուն և ուրիշ կարգ մը կարեւոր խնդրոց մասին ո՛ և է վճռական խօսք եղած չէ առկայն։ Եթէ այս բոլոր խնդիրները միացուին և անոնց ամբողջութեան վրայ կարծիքի փոխանակութիւններ կատարուին, հիմերը բոլորովին փոխուած կ՚ըլլան։

— Եւրոպայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ զրոյց կայ թէ դաշնակից տէրութիւններուն պահանջած պատերազմական տուգանքի քանակութեան մասին անպաշտօն կերպով տեղեկութիւն հաղորդուած է Բ. Դրան, որ այս մասին սկսած է քննութիւններ կատարել։ Այս զրոյցին մէջ ճշմարտութիւն կա՞յ։

— Ձեր յիշած զրոյցը շատ տարօրինակ է։ Առկէ առաջ թերթերը գրեցին որ պուլկար կառավարութիւնը լիբր թէ ապացուցանելու համար որ Պալքանեան Դաշնակիցները իրաւունք ունին պատերազմական տուգանք պահանջելու և այդ տուգանքին քանակութիւնը ցոյց տալու համար գրքոյկ մը հրատարակել տուած է։ Ձի գիտցուիր որու կողմէ այս գրքոյկէն քանի մը օրինակներ Եւրոպայէն Թղթատարութեան միջոցաւ ղրկուեր են Բ. Դրան և Պոլսոյ օտար դեսպաններուն։ Ահա այս գրքոյկին բովանդակութենէն ծագում առած է այդ զրոյցը։ Ինքնաբերաբար առիկա ապացարկութիւն մը չի կրնար նկատուիլ։ Պուլկարները կրնան իրենց գաղը իրենց ուզած ձեւով ներկայացնել։ Արդէն խնդրոյն ներկայ վիճակին մէջ նիւթապէս կարելիութիւն չկայ որ մեզի ուղղակի առաջարկներ ըլլան, որովհետեւ բանակցութիւնները խզուած են։ Պատերազմական տուգանքի խնդրին վրայ ձեզի առաջ միայն կրնամ ըսել թէ Վարչապետը իրեն հետ տեսակցող օտար թղթակիցի մը հետեւեալ խօսքերը ըրած է. «Եթէ Պալքանեան Դաշնակիցներուն տարեկութեանց մասին ձեր խօսքերը ճիշդ են, պատերազմը կամ հաշտութեան բանակցութիւնները ամիսներով կրնան երկարաձգուիլ, որովհետեւ Օսմ. կառավարութիւնը բնաւ մտադիր չէ պատերազմական տուգանք վճարել։ Իր նիւթական կացութիւնն ալ չի ներեր այդպիսի տուգանք մը հատուցանելու»։

ՏԱՐՕՐԻՆԱԿ ՉՈՒԳԱԴԻՊՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«Ընտէբանտան» թերթին առած տեղեկութիւններուն նայելով, Եանեայի հրամանատար Էսատ փաշա և հելլէն զօրաց ընդհանուր հրամանատար դահաժառանգ Քոսստանդին իշխան 25 տարուան բարեկամ են եղեր։ Արդարեւ 25 տարի առաջ Էսատ փաշա և Քոստանդին իշխան միեւնոյն զինուորական վարժարանին մէջ քով քովի աշակերտած են և միասին առած են իրենց վկայականը։ Այն ատենէն ի վեր երկու զօրականները իրարու բարեկամ մնացած էին։ Այսօր Էսատ փաշա Եանեան կը պաշտպանէ, իսկ Քոստանդին իշխան կ՚աշխատի այդ բերդաքաղաքը գրաւել։

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲԱՂՆԻՔԻ մը մէջ ներկայ կառավարութեան դէմ լեզուադրութիւն ընող կին մը ձերբակալուեցաւ և Պատերազմական Ատեանին յանձնուեցաւ։

ՕՏԱՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐԸ։— Իզմիրէն կը գրուի թէ Փետր. 25էն այնտեղ մամնեց անգլ. «Տարմաութ» յածանաւը։ Թրանս. «Ժիւլիէն տը լա Կռավիէռ» յածանաւը մեկնեցաւ մարդասնեցներ կառավարելու համար։ Ամերիկեան «Թէնըսի» յածանաւն ալ կը պատրաստուի մեկնիլ։ Իզմիրի նաւահանգիստին մէջ կը մնան ուրեմն երկու անգլ., մէկ գերմանական, մէկ հոլանտական, մէկ ամերիկեան, մէկ աւստրիական և մէկ իտալական յածանաւեր։

ՉԷԹԻՆԷՅԷՆ կը ծանուցուի թէ Դարատաղի թագաւորին անձը՝ Միրքօ իշխան Շքօտրայի առջեւ մղուած կռիւներու պահուն վիրաւորուեր է և Նիքիթա թագաւոր այս լուրը առնելուն պէս պառացեր է. «Դարատաղեան դրնիւ ազնիւը պարապ տեղը չէ թափուած։ Շքօտրան մերը պիտի ըլլայ»։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ Երկաթուղիի Ընկերութեան Գործադիր ժողովը նիստ գումարելով քննեց կացութիւնը և պատերազմին առաջ բերած փոփոխութիւնները։ Նկատի առնուեցաւ նաեւ պատերազմէն ետք Ընկերութեան ունենալիք վիճակը։ Խորհրդակցութեան առարկայ եղաւ մասնաւորապէս դրամական հատուցումը, զոր Ընկերութիւնը պիտի պահանջէ թէ՛ Թուրքիայէն և թէ Դաշնակից Պետութիւններէն։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ «Թէմիսթօքլի» շոգենաւը Սելանիկի ծոցին մէջ, թորփիլի մը ընդհարելով օդը ելած է և 3,000 հելլէն զինուորներ կորած են, կ՚ըսէ «Թէրճէման»։

ՊԱՐՍԻԿ ԺԱՆՏԱՐՄԸՐԻՆ.— Թէհրանէն Մարտ 1 թուով առնուած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ որոշուած է Պարսիկ ժանտարմըրին զինել գերմանական քարապինաներով և խուրչինկէյներով։ Երեք Շուէտացի սպաներ և 450 ժանտարմաներ երկու խորչինկէյներով Շիրազ ղրկուեցան։ Գուշիրէն Շիրազ տանող ճամբան ամիսներէ ի վեր ապահով վիճակ մը ունի։ Գնդապետ Հելմարըսն քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ հարաւային Պարսկաստանի մէջ։

ՀԱՆԵԱՅԷՆ «Թանին»ի ուղղուած նամակ մը կ՚ըսէ թէ Յոյները քանի մը օրէ ի վեր մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն Հելլէն Խորհրդարանին մօտալուտ բացման առթիւ։ Ինչպէս յայտնի է, Խորհրդարանը հելլենական գերիշխանութիւնը պիտի հաշտէ հելլէն բանակին գրաւած հողերուն, ինչպէս նաեւ Կրէտէի վրայ։ Հանեայի մետրոպոլիտը այս հանդէսին առթիւ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որուն մէջ խրախուսել կուտայ Յոյներուն որ չդպչին Իսլամներուն։ Նամակը կը յիշէ նաեւ այն զրոյցը թէ Հանեացիները մտադիր են վեց մզկիթներ եկեղեցիի վերածել։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ՄԸ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՍԻՎՐԻ ՀԻՍԱՐ. 14 Փետր.

Գաղատիոյ Առաջնորդ Բաբգէն Եպս. իր անձնական գծած հայրեններով այնպէս քմահաճ և հակասահմանադրական կերպով կը գործէ տեղւոյս մէջ որ Ազգ. Եկեղ. գործերը ամենադժբախտ կացութեան մը մէջ կը գտնուին այսօր։ Իր պաշտօնական և անպաշտօն անդամներուն վրայ կառավարութիւնը միջամտած է Ազգ. Ներքին գործերուն, ուսուցիչներէն մէկ քանին զրկուած ուրիշ աշտանակէներէն դուրս ելած են արդէն, վարժարանները գրեթէ փակ են և 900 երկսեռ մանուկներ փողոցները կը թափառին։ Թաղականութիւնը չափազանց յուզուած է այս անիրաւութիւններէն և խիստ բողոքներով դիմած է Պատրիարքարան, խնդիրը տեղւոյն վրայ է այժմ։ Մեր Սրբազան Առաջնորդը՝ փոխանակ վերջ դնելու իրերու այս դրութեան՝ ամէն խնդիր ներս է մեր Տնօրէն Ցովհ. Նազարեանի գլխուն «Բիւզանդիոն»ի մէջ «Իրազեկ»ի բերնով և կարգ մը զրոյցներով և անտեղի զրպարտութիւններով — որոնց չորժեր պատասխանել — ջանացեր է Պատրիարքարանի խօսքերը տալ արգելքի խնդիրը նկատառութեան չառնէ, անշուշտ իր... անօրէն գործունէութիւնները ծածկելու համար։ Ամէնէն զարմանալին այն է որ երբ կառավարական միջամտութեան վրայ Պատրիարքարանը բացատրութիւն պահանջէր է իրմէ, ինքը՝ իբր թէ բոլորովին անտեղեակ՝ հոս գրեր է որ ինչո՞ւ իրենց լուր չէ տրուած այս մասին...։ Մինչդեռ ինքն է որ այս կէտին հասցուցած է տեղւոյս խնդիրները. ինքը պաշտօնապէս կառավարական միջամտութիւնը խնդրած է, ինքը գրած է թէ «իր հրամաններուն անսաստողները, օրինազանցները պիտի պատժուին»։ Թաղ. Խորհուրդը իր հրամաններուն վրայ «Թաղրիր» գրած է կառավարութեան, աշակերտները բռնաբարելու տուած է, Դպրոցանոցը վարժարան բերելով՝ ապաստանեւսներ ընել տուած է, աշակերտներուն տուները խուզարկել տալով՝ տարափի տակ թողած է անոնց ընտանիքները, «Արտաքս» ընթերցարանը գոցել տուած է իբրեւ «գաղտնի ընկերութեան մը ակումբ», նոյնիսկ քօմիսէրն ու փոխը հրապարակաւ յայտարարած են որ «Մէջտեղ խնդիր չկայ, աշակերտները յանցանք չունին և առկայն Ձեր առաջնորդը վոլին միջոցաւ պատգամներ կը տեղացնէ Դպրոցներին, ան ալ կը նեղէ մեզ շարունակ, զզուեցանք այլեւս ձեր Առաջնորդէն... ևլն»։

Իրաւ ալ խնդիրները ծայր տուած են պարզապէս Թաղ. Խորհուրդի ապօրինութիւններէն, երբ ան կրթնած Առաջնորդարանի կը գործէ անպատասխանատու կերպով Տնօրէն Ցովհ. Նազարեանի փորձառու և մանկավարժ ուսուցիչ մը՝ ծանօթ իր հեղինակութիւններով՝ առաջին անգամ ըլլալով անհասկընթաց յառաջդիմութեան մէջ կը դնէ տեղւոյս վարժարանները, ներմուծելով հոն Գիտական ակզբունքներ և մաքրելով զայն կարգ մը մոլորայիններէ — նոյն իսկ Թաղ. Խորհուրդը գնահատելով իր աշխատութիւնները, ամս. կէս ոսկիի յաւելումով այս տարի ալ պաշտօնի կոչած էր զայն —։ Եւ որովհետեւ ան գործած է առանց «խառաբէի մաղաւաթ»ի, ահա սկսած են խնդիրները՝ ամէնքն ալ անձնական ադասա հաշիւներէ բղխած։

Առաջնորդարանը առկայն, փոխանակ անկողմնակալ քննութիւն մը կատարելու, ինքն ալ զինուած Տնօրէնին դէմ, նկատելով զայն գլխաւոր պատճառ անցեալ տարի իր էջմիածնի համբուսաւոր Պատուիրակութեան առթիւ տեղւոյս մէջ յառաջ եկած զօրաւոր շարժումին՝ կ՚որոշէ հրաժարեցնել զայն և ձեւի համար կը ղրկէ երկու քննիչ, որոնք առկայն... խնջոյքներու մէջ կը քննեն խնդիրը և Տնօրէնը պաշտօնէ կը դադրեցուի իբրեւ... վնասակար մէկը։ Աշակերտները դասատու կը պահանջեն, բայց անոնց փոխարէն կը տրուի Տնօրէն-Ուսուցիչ կարգելով տեղացի ողորմելի մէկը, որ 25 տարիէ ի վեր ուսուցչութենէ զրկուած է և Աղաներու քծնելով միայն իր գոյութիւնը պահած է։ Բարձր. դասարանի երկսեռ աշակերտները յուսահատած դուրս կ՚ելլեն։ Միւս կողմէն Առաջնորդարան և Թաղ.

Խորհուրդ կ՚ուզէ որ Տնօրէնը քաղաքէն մեկնի, միմիայն ուսուցիչի մը ձեռքով — որ իբրեւ անկարող պաշտօնէ չէր կոչուած — ուսանողներուն դատ բանալ կուտան, Տնօրէնը անպարտ կ՚արձակուի։ Աշակերտները բանտարկել կուտան և իբրեւ ապստամբներու հեղինակ Ազգ. Կեդրոնէն դատարան կը յանձնեն զանոնք, առ ալ չյաջողիր, աշակերտները անպարտ կ՚արձակուին և կառավարութիւնը ոչ մէկ պատճառ կը գտնէ Տնօրէնը քաղաքէն հեռացնելու։

Այժմ Ազգ. գործերը խղճալի կացութեան մէջ են, ժողովուրդը կը մերժէ Կրթ. և Ազգ. տուրք վճարել, վարժանիւթ(?) չկայ, աղաներու երիցէ(?) վարժուհիները գայթակղութիւն յառաջ բերած են քաղաքին մէջ։

Ժողովուրդը այս խնդիրներուն լուծումին համար աչքերը յառած անհամբեր կ՚սպասէ Պատրիարքարանի որոշումներուն։

ՀՐԱՏ

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ժողովրդ. լսարանին սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ փայլուն ներկայացում մը, Փետր. 20 Գշ. գիշեր ժամը 9ին։ Պիտի ներկայացուի Բաշն Վարդան Մամիկոնեան, ողբերգ. 6 արար։

ՍԵՊՈՒՀ ԾԱՂԿԵՆ(?) կը խնդրուի խմբագրատուն հանդիպել։

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Դաւիթեան և զաւակը Եդուարդ Դաւիթեան, Այրի Տիկին Մարգարիտ Դաւիթեան, Այրի Տիկին Շուշանիկ Փանոսեան, Տիար Սմբատ Դաւիթեան (Պոլիս), Այրի Տիկին Բերուզ Պօղոսեան (Սամսոն) և զաւակները, Տէր և Տիկին Միհրան Դաւիթեան (Սամսոն), Օր. Նուարդ Դաւիթեան, Տիար Սմբատ Դաւիթեան և զաւակները, Այրի Տիկին Մարիամ Դաւիթեան, Տիար Նշան Դաւիթեան (Պոլիս), Տիար Ծատուր Ս. Դաւիթեան (Վարնա), Տիար Ն. Դաւիթեան (Աղեքսանդրիա), Տէր և Տիկին Տր. Դաւիթեան, Տէր և Տիկին Վահան Պօղոսեան, Այրի Տիկին Մարիամ Պըլըճեան և զաւակները, Տէր և Տիկին Մարտիկ Տէվրիշեան, Վոսմ(?), Տէր և Տիկին Միքայէլ էֆ. Կիւլլապեան և զաւակները, Այրի Տիկին Բերրանէ Համբարեան(?) և զաւակները, ինչպէս նաև Բաշեան, Թաթվէեան, Պարտամեան, Պէշիքեան, Կիւրեղեան, Պօյաճեան, Նալեան, Բէկզեան, Մուրատեան, Պարոնեան, Նորիկեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն [illegible] մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, որդւոյն, եղբօր և ազգականին

ԴԱՒԻԹ ԷՖ. Մ. ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

որ հանգեաւ ի Տէր երէկ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Բարեկամք և ծանօթք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան պաշտօնին, որ պիտի կատարուի այսօր, Երկուշաբթի, ժամը 1ին (Ը. Ե.), Բանկալթիի գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը, և անկէ պիտի ամփոփուի Շիշլիի Ազգային գերեզմանատանը, իրենց ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Մահազդ չընդունողներէ կը խնդրուի զայս իբր այն նկատել։

Բանկալթի, 17 Փետր. 1913

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

Երէկ գիշեր հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը հաղորդուեցաւ մամուլին.— Ընդհանուր հրամանատարի փոխանորդութեան որոշմամբ և Ա. զօրաբանակի հրամանատարութեան փոխանորդին և Կ. Պոլսոյ զինուորական կառավարիչին կարգադրութեամբ հետեւեալը կը յայտարարուի.— Պատերազմի վայրերուն մէջ գտնուած թղթակիցներուն կողմէ իրենց պատկանած թերթերուն ուղղեալ նամակներուն մէջ կարգ մը տեղեկութիւններ և խորհրդածութիւններ ետանուած(?) են, որոնց հրատարակութիւնը պատշաճ չէ նկատուիր։ Ուստի այսուհետեւ Չաթալճա ի բանակին մէջ գտնուող թղթակիցներու նամակները մինչեւ որ Հատէմ քէօյի ընդհանուր բանակատեղիին պաշտօնեային և Կէլիպօլը գտնուող թղթակիցներուն նամակները մինչեւ որ Նեղուցին զինուորական իշխանութեան պաշտօնեային կողմէ չվաւերացուին, անոնց հրատարակութիւնը պիտի չարտօնուի։

ԼՈՒԹՖԻ ՊԷՅ ՉԷ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Արդի կառավարութիւնը տապալելու համար գաղտնի միջոցներ ձեռք առնող եւ կառավարութեան կողմէ ձերբակալուող Մչէրի Սաիտ, Չէրքէզ Հասան, Էրզրումի Սրապ(?), պարոնի Մէհմէտ Ալի, Նիքոլայիտ(?) և բանակիր Սաիտ երէկ ուշ ատեն ոստիկանութեան պաշտօնատունէն կառքերով առաւելեցան(?) պատերազմական նախարարութեան պաշտօնատունը և յանձնուեցան Պատերազմական Ատեանին։

Սադրազէմին իշխանին մասնաւոր քարտուղար Լութֆի պէյ տակաւին ձերբակալուած չէ։ Պոլսոյ զինուորական կառավարիչ Ճէմալ պէյ Սադրազէմին պէյի ուղղած նամակին պատասխանը չէր ստացած երէկ մինչեւ ուշ ատեն։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՉԵԿՈՅՑՆԵՐԸ

Ռուս դեսպան Մ. Կիրս պաշտօնապէս Բ. Դուռ եկաւ և լսելով որ վարչապետը Սաիտ Հալիմ փաշայի քով կը գտնուի, ուղղակի արտաքին գործոց պաշտօնատունը գնաց և իր կառավարութենէն ստացած կարեւոր հրահանգները հաղորդեց։ Դեսպանը Վարչապետին և Արտաքին գործոց Նախարարին հետ խիստ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունենալէ ետք մեկնեցաւ։

Առնուած տեղեկութիւններու նայելով, դեսպանին այս այցելութիւնը առնչութիւն ունի պատերազմի դէպքերուն հետ։

ՀԱՆՆԱ ԳԱԶԱԶԵԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՐ ՀԵՐՔՈՒՄ ՄԸ

Տպագրական տեսչութեան կողմէ հետեւեալ հերքումը ստացանք.— Հայոց Պատրիարքարանին ուղղուած և անոր մէկ օրինակը «Մանզումէ»ի մէջ հրատարակուած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Հաննա էֆ. Գազազեանի սպանութեան առթիւ ձերբակալուած անձերը ամբաստանեալներ ատեանին կողմէ ապօրէն կերպով արձակուած են, և ասկէ շատ յառաջ ապաշխարութիւն(?) գործած է եւ մինչեւ հիմա կատարուած դիմումներէն արդիւնք մը գոյացած չէ։

Տիարպէքիրի քրիստոնեայ հասարակութեանց հոգեւոր պետերու ստորագրութեամբ ղրկուած այս հեռագրին վրայ Դատական Նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար խնդիրը վարչապետութեան հաղորդուած էր։ Անկէ ստացուած պատասխանին մէջ կ՚ըսուի թէ յիշեալ Հաննա էֆ.ի իբրեւ սպանիչ ամբաստանուած և ձերբակալուած և հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ դատուելու յարմար տեսնուած Տէրվիշ և Ալիի ազատ ձգուելուն մասին տրուած որոշումը վերաքննելու խնդրանք եղած էր և թղթածրարը ղրկուելու վրայ էին, ինչպէս որ կը հասկցուի Տիարպէքիրի վերաքննիչ ատեանի ընդհանուր դատախազութեան կողմէ եղած զեկոյցէն։ Ուստի դիմումներէն ո՛ և է արդիւնք գոյացած չըլլալու մասին գանգատը արդարացի չէ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Սոֆիայէն եկած մասնաւոր հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ պուլկար կառավարութիւնը ռուս դեսպանին հաղորդած է իր պատասխանը հաշտութիւն կնքելու համար դաշնակիցներուն ներկայացնելիք պայմաններու մասին։ Սոֆիայի դանկէնը(?) կ՚ըսէ թէ դաշնակիցները ամէնէն առաջ մէկ միլիառ ֆրանքի պատերազմական տուգանք կը պահանջեն, ինչպէս նաև կ՚ուզեն որ գրաւուած հողերուն հանրային պարտքի բաժինը Թուրքիոյ վրայ մնայ և վերջապէս Էտիրնէն յանձնուի Պուլկարիոյ և սահմանագլուխ որոշուի Միտիա-Ռոտոսթո գիծը։ Այս պատասխանը պիտի հաղորդուի տէրութիւններուն, որոնք պիտի ղեկավարեն օսմանեան կառավարութեան։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Նախարարաց Խորհուրդը երէկ կէսօրէ վերջ նորէն գումարեց Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի նախագահութեան տակ և պատերազմական ու քաղաքական կացութեան վրայ երկար խորհրդակցութիւններ կատարեց։

Վարչապետ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Նախարարաց Խորհուրդի գումարումէն առաջ Պատերազմական պաշտօնատունը երթալով և զանազան դիւաններու տնօրէններն իր քով հրաւիրելով զինուորական կացութեան մասին երկարօրէն խորհրդակցութիւն ունեցած է։

Բ. ԴՈՒՌԸ ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՏՈՒԳԱՆՔԻ ՎՃԱՐՈՒՄԸ

Երէկ գրած էինք թէ Օսմ. կառավարութիւնը ծանուցագրով մը պիտի պատասխանէ Պուլկարիոյ կողմէ պատերազմական տուգանքի համար Մեծ Տէրութեանց տրուած յիշատակագրին։ Կը տեղեկանանք թէ Օսմ. Կառավարութիւնը իր պատասխանին մէջ բացարձակապէս պիտի մերժէ պատերազմական տուգանք վճարել։

ԴԱՐՁԵԱԼ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Երէկ իրիկուան «Իֆհամ»ի խմբագրականէն քաղուած.— Կառավարութեան կողմէ մամուլին հաղորդուած յայտարարութենէ կը հասկցուի թէ վերջերս կարգ մը յեղափոխական ձեռնարկներ եղած են։ Յեղափոխութի՞ւն։ Բայց ինչո՞ւ և որո՞ւ դէմ։ Ասոնց գաւառներուն(?), զրկանքներուն մէջ ապրող ժողովուրդին ո՞ր դասակարգը ուրիշ դասակարգէն և անոր շահերուն դէմ է։ Ո՞վ դատաւոր է և ո՞վ դատապարտեալ։ Ո՞վ որու թշնամի է։ Ասոնք մինչեւ որ չպարզուին, միթէ յեղափոխութեան նպատակը երբե՞ք հասկցուիլ։ Չորս տարիէ ի վեր այս դժբաղդ երկրին մէջ վրէժխնդրութիւն, խռովութիւն, յեղափոխութիւն առաջ կուգայ։ Վրէժխնդրութիւն, բայց որո՞ւ, կառավարութեան աթոռին վրայ գտնուող սա կամ նա անձին։ Ուրեմն յեղափոխութիւնը կեանքեր փճացնել և աթոռներ խլելու կը նշանակէ։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ ԱՆԳԼ. ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ՄՕՏ

Անգլիական և Ֆրանսական դեսպանները՝ Սըր Ճ. Լօութըր և Մ. Պոմբառ անգլիական «Նիւ Զէլանտ» մարտանաւը երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցան ծովակալին հետ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիական դեսպանը վարչապետին և արտաքին գործոց նախարարին հետ խիստ կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ օրուան քաղաքական հրատապ խնդիրներու շուրջ։

Գերման դեսպանատան Ա. Թարգմանն ալ վարչապետին և արտաքին գործոց նախարարին այցելեց։

ԵՒՐՈՊԱՅԷ ԽԵՐ ՍՊԱՍԵԼ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ

«Ալէմտար»ի խմբագրականէն քաղուած.— Ներկայ կառավարութեան պաշտօնի գլուխ անցնելէն ի վեր աւելի քան մէկ ամիս անցաւ։ Եւ սակայն եւրոպական դիւանագիտութիւնը այս երկար ժամանակամիջոցին մէջ ո եւ է գործունէութեան նշան ցոյց չտուաւ։

Եւրոպական տէրութիւնները, որոնք հաւաքական ծանուցագրին տրուելիք պատասխանին վրայ պիտի որոշէին իրենց ուղղութիւնը, մեր պատասխանը առնելով մէկտեղ մինչեւ հիմա ձայն չհանեցին։

Իրաւ է թէ ասկէ վեր Լոնտոնի մէջ Սըր Է. Կրէյի նախագահութեամբ դեսպաններու ժողովը քանի մը անգամ գումարուեցաւ, բայց բնաւ չզբաղեցաւ մեր դատին լուծման խնդրով։ Տէրութիւնները հոգ տարին միայն որ Պալքանեան պատերազմը ամփոփուի և իրենց միջեւ անհամաձայնութիւն առաջ չգայ։

Իրենց ամբողջ ճիգը նուիրեցին Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջեւ գտնուած վէճը լուծելու և Ռումանիոյ ու Պուլկարիոյ միջեւ մերձեցում մը առաջ բերելու։ Օսմանեանները ի՛նչ կ՚ուզեն թող ընեն, ըսին։ Իբր թէ իրենց պարտքը չէ եղեր անոնց խնդրովը զբաղիլ։

Մենք մեր պատասխանին մէջ ապացոյցներ տուինք թէ խաղաղութեան կը բաղձանք և միայն պահանջեցինք որ մեր արժանապատուութիւնը փրկուի։ Եւրոպական տէրութիւնները, որոնք ամէն խնդրոյ մէջ մեզ դէմ չարժեցան, եթէ կ՚ուզեն ներկայ պատերազմը վերջացնել արդարութեամբ, ինչո՞ւ մեր օրինաւոր պահանջումը նկատի չառին։ Ենթադրենք թէ Եւրոպա կողմնակցութիւնը այնչափ առաջ տարաւ որ մեր պահանջումը չընդունեց։

Բայց գոնէ իր այս գրաւումը պէտք չէ՞ որ ծանուցագրով մը հաղորդէր մեզ։ Իրաւ է թէ անիկա կ՚ուզէ որ իրեն վերաբերեալ ամթարօթքուն(?) չփոխուի և ընդհանուր խաղաղութիւնը չվտանգուի և ասոր համար շատ մը ձեռնարկներ կ՚ընէ, բայց դժբախտաբար երբեք տրամադիր չերեւար այս վտանգաւոր վիճակին վերջ մը տալ իրաւունքի և արդարութեան սահմանին մէջ և կ՚աշխատի որ Թուրքերուն անպատուաբեր և մեր թշնամիներուն նպաստաւոր լուծում մը ձեռք բերէ։ Սակայն զանազան դէպքերով հաստատուեցաւ։ Եւրոպա մեր տուած ծանուցագրին պատասխանը չտալով իր կողմնակցութիւնը հաստատած եղաւ։

Օսմ. կառավարութիւնը մէկ կողմէ իր զինուորական պատրաստութիւնները առաջ տանելով մէկտեղ, միւս կողմէ խաղաղասիրական ձեռնարկներ ըրաւ եւ մասնաւոր պաշտօնեաներ ղրկեց Եւրոպական տէրութեանց մօտ։ Այդ պաշտօնեաները կէս պաշտօնական յայտարարութիւններ ըրին եւրոպական թերթերու խմբագիրներուն և հաստատեցին թէ օսմ. կառավարութիւնը որքան խաղաղասէր տրամադրութիւններ ունի։ Բայց այս ձեռնարկներէն ալ ո՛ և է արդիւնք առաջ չեկաւ։

Այս վիճակը մեզի ցաւալի ճշմարտութիւն մը կը յայտնէ։ Եւրոպայէն խեր սպասելը այսօր մեզի համար կարելի բան չէ։ Թերեւս Եւրոպա իր անդորրութիւնը չխանգարելու համար հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելէն ետք Արեւելքի մէջ տեղի ունեցած դէպքերը անհոգութեամբ կը դիտէ և կարծէ թէ մեզի կ՚ըսէ. «Քանի որ Եւրոպայի մէջ անդորրութիւնը խանգարուած չէ, դուք ձեր թշնամիներուն հետ ինչ կ՚ուզէք ըրէք»։

Եթէ միայն այսչափ ըլլայ ո՛րքան աղէկ։ Սակայն Եւրոպական տէրութիւնները մեր քաղաքական և տնտեսական ձեռնարկները ազատօրէն ձգելու համար պարզապէս եւրոպական պօյքոթի մը ենթարկած են մեր երկիրը և այս կերպով կը պարտաւորեն մեզ որ Պալքանեան պետութիւններուն պահանջումներուն համակերպինք և հաշտութիւն կնքենք։

Այդ պարագային մէջ մենք ի՛նչ պիտի ընենք։ Եթէ այս քաղաքականութիւնը յարմար առնելն եղած ըլլար, թերեւս դիւանագիտական ճամբով յաջողէինք եւրոպական տէրութիւններուն անկողմնակալութիւնը ապահովել և անկէ օգտուիլ։

Սակայն ա՛յնպիսի պահու մը երբ Պալքանեան տէրութիւնք իրենց պահանջումները աւելցուցած և սաստկացուցած են եւ եւրոպական տէրութիւններն ալ իրարու հետ համաձայնելու ժամանակ գտած են, այնպիսի վիճակի մը վրայ յոյս դնելը ուղիղ չէ։ Մեր այնքան խաղաղասէր ծանուցագրին անգամ պատասխան չտալով և պարզապէս իր ուսերը թօթուելով Եւրոպայէն բարեկամութիւն և մինչեւ իսկ անկողմնակալութիւն սպասելը խելացութիւն չէ։ Մեր ընելիքը կամ հարկին առջեւ գլուխ ծռել և հաշտութիւնը ընդունիլ և պատերազմի վայրէն կարելի եղածին չափ քիչ վնասով հեռանալ է և կամ ճիշդ մեր թշնամիներուն ըրածին պէս մեր խօսքը քալեցնել մեր ուժին շնորհիւ։

Քանի որ առաջին եղանակը չենք ընդունիր, այն ատեն երկրորդ եղանակին համար հարկ եղած զոհողութիւնները, մինչեւ հիմա եղածներէն շատ աւելի մեծ զոհողութիւններ ընելու պատրաստ գտնուելու ենք և ասոր հետեւանքը եղած ամէն չարն ու վնաս աչք առնելով գործելու ենք։ Մենք ամէնքս ալ համաձայն ենք որ պատերազմին բախտը անգամ մըն ալ փորձենք։ Արդի դժուարութիւնէն ազատելու միակ միջոցն այս է։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրիւսէլի Նախորդ դեսպան և Թուրք երեւելի բանաստեղծ Ապտիւլհագ Համիտ պէյ այսօր Պոլիս կը հասնի Վիեննայէ, ուր կը գտնուէր երեք ամիսէ ի վեր։ Մասնաւոր պաշտօնիրականութիւն մը զինքը զբաղեցնելու պիտի երթայ։ Կը տեղեկանանք թէ Ապտիւլ Հագ Համիտ պէյ Ծերակուտական պիտի անուանուի։

Վարչապետը երէկ Այ Սթէֆանոյի սուսերամարտիկներու վարժարանը գնաց և իրիկունը ժամը 3 ու կէսին վերադարձաւ Բ. Դուռ։

Օսմ. կառավարութիւնը երէկ 300.000 ոսկի վճարեց Պոլսոյ Օսմանցի վաճառականներու այն խմբակին, որ կարճ ժամանակամիջոցի մը համար 800.000 ոսկի փոխ տուած էր։ Կը տեղեկանանք թէ քաղաքապետութիւնը կը բանակցի Անգլիացի և Ֆրանսացի դրամական խմբակի մը հետ մէկ միլիոն ոսկիի փոխառութիւն մը կնքելու համար, որ պիտի յանձնէ ելեւմտական գանձին։

Սելանիկէն առնուած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Սկիւպի և Մոնաստիրի օսմ. զինուորներու ընտանիքներէն 300ը այն տեղ ժամանեցին և մէկ մասը հիւրանոցներու մէջ պատսպարուելով, միւս մասը Պոլիս ղրկուեցաւ։

Երէկ առաւօտուն սկսեալ բուռն մրրիկ մը սկսաւ և տեւեց ձիւն տեղաց, այնպէս որ երթեւեկութիւնները մեծ դժուարութիւններով կատարուեցան։ Սկիւտար և Կատըգիւղ(?) միւս գիւղերը բանող շոգենաւերը չկրցան վերջին երթեւեկները կատարել։

Կայս. սենեկապետ Խալիլ Խալիփ(?) պէյ երէկ Բ. Դուռ եկաւ և վարչապետին այցելելով Սուլթանին բարեւները հաղորդեց և կարգ մը տեղեկութիւններ ուզեց Ն. Վեհափառութեան հաղորդելու համար։

«Ալէմտար» հաւաստի աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ Յունվարի ամսաթոշակները այսօր պիտի վճարուին։

Պուլկարները Քում Պուրկազ գիւղին մէջ 62 տուն և պատրաստ գտնուած բոլոր ուտեստը այրելով հեռացած են, կ՚ըսէ «Ալէմտար»։

Պուլկարիա Տէրութիւններուն յիշատակագիր մը տուած էր բացատրելու համար թէ ինչո՛ւ պատերազմական տուգանք կը պահանջէ Թուրքիայէն։ Կը տեղեկացուի թէ Բ. Դուռը Պուլկարիոյ առարկութիւնները չեզոքացնելու համար յիշատակագիր մը պիտի գրէ Տէրութիւններուն։

«Համբուրկէ» յածանաւը Հայդար-փաշայէն մեկնած է, կ՚ըսէ Թուրք թերթ մը։

Տրիպոլիի ներքին մասերուն մէջ կազմուած արաբական իշխանութիւնը հետզհետէ ուժովնալու վրայ է, կ՚ըսուի։ Բոլոր շէյխերը և արաբ երեւելիները Ազիզ պէյի նախագահութեան տակ գումարուելով որոշած են մինչեւ իրենց կեանքին վերջը պաշտպանել իրենց երկիրը։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Թրիէսթէ, 1 Մարտ.— Ալպանական համաժողովը նախագահ ընտրեց Մ. Հէլէմին(?), եղեր նախագահ Ֆայիք և Տէրվիշ Հիմա պէյերը։ Ֆայէք պէյ Ալպանիոյ մասին իրենց բարեացակամութեան համար շնորհակալութիւն յայտնեց Աւստրիոյ և Իտալիոյ կառավարութիւններուն և Շքօտրայի պաշտպաններուն դրուատիքը ըրաւ։ Համաժողովը շնորհակալութեան հեռագիրներ ղրկեց Կոմս Պէրխթօլտի և Սան Ճուլիանօ մարքիզին։ Ներկաներու ճառախօսութիւններէն ետք, համաժողովը վաւերացուց [illegible]։

Վիեննա, 1 Մարտ.— Արտաքին գործոց պաշտօնատուններէն Մ. Մօշիօ հինգշաբթի օրէն ի վեր Վիեննա գտնուող ասմէններու(?) պատուիրակութիւնը ընդունեց։ Բաշդիրօթի մարքիզ Թրիէսթէի մէջ գումարուած ալպանական համաժողովին պատուակալ նախագահ ընտրուեցաւ։ Իսմայիլ Քեմալ (Ալպանիոյ) կառավարութեան մաշթմինները(?) ներկայացուց համաժողովին։

Պերլին, 1 Մարտ.— «Նորտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ» խօսելով գերման կառավարութեան այն մտադրութեան վրայ, որով կ՚ուզուի զինուորական ծախքերը հոգալու համար նոր տուրք դնել եկամուտի վրայ, կ՚ըսէ.— Մեր ցամաքային ոյժը աւելցնելու որոշում տալու պատճառը Պալքաններու մէջ առաջ եկած փոփոխութիւնն է։ Այս որոշումով բնաւ միտք չունինք օտար տէրութեանց դէմ «պլէֆ» ընել։ Կացութեան ծանրութեան առջեւ երկար ժամանակ մտածելէ ետք միայն մեր բանակը աւելցնելու որոշում տուինք։

Վիլհելմսհաֆէն, 1 Մարտ.— Այսօր Վիլհելմ կայսեր ներկայութեան Բլիւխէր(?) զրահաւորին ծով իջեցման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ։

Վիեննա, 1 Մարտ.— «Ցայթ»ի տեղեկութեանց նայելով, Աւստրիական կառավարութիւնը ամէն տարի զէնքի տակ կանչուած զինուորներուն թիւը 15.000էն 1.590000ի պիտի բարձրացնէ։ Այս յաւելման պատճառներն են պալքանեան տէրութեանց ընդարձակումը և մեծ տէրութիւններուն կատարած զինուորական յաւելումները։

Բարիզ, 1 Մարտ.— «Թանփ»ի Բեթերսպուրկի թղթակիցը կը տեղեկացնէ թէ Ռուս կառավարութիւնը մտադիր է երեք նոր զօրաբանակներ կազմելով ստուարացնել իր բանակը։ 1913ին, արդէն զօրաց նոր զօրամասին մը և հետեւակազօրաց երկու զօրամասներ պիտի կազմուին։

Հռոմ, 1 Մարտ.— Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ Ռումանիա պիտի ստիպուի ընդունիլ տէրութեանց իրաւարարութիւնը Սիլիսթրէի խնդրոյն մէջ։

Բեթերսպուրկ, 1 Մարտ.— Կը ծանուցուի թէ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր կողմէ Բեթերսպուրկի իր դեսպանը ներկայ պիտի ըլլայ Ռոմանոֆներու երեք հարիւրամեակի հանդէսներուն։ Գերման կայսրը պիտի ներկայացնէ իշխան Այթէլ Ֆրիտրիխ։ Այս առթիւ Բեթերսպուրկի և Մոսկուայի պանքաները մէկ միլիոն րուպլ պիտի նուիրեն Ցարին, բարեսիրական գործերու յատկացնելու համար։

Հռոմ, 1 Մարտ.— Ալպանական համաժողովը պիտի տեւէ 4 օր։ Պատգամաւորներ շատ գրգռուած են Ալպանիոյ ծովեզերքին վրայ մինչեւ Տրաճ հելլէններու կողմէ պաշարուած հոլակոլելուն(?) համար։ Կ՚երեւի թէ համաժողովը տէրութիւններէն պիտի խնդրէ որ այս պաշարումը վերցուի եւ զինուորական գործողութիւնները դադրին Ալպանիոյ մէջ։

Հռոմ, 1 Մարտ.— Բեթերսպուրկէն կը հաւաստուի թէ ռուսական և աւստրիական բանակներ պիտի ցրուին Ռոմանոֆներու հանդէսին առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ Մարտ 6ին։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԶՈՒԼԱՐԱՆ
ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ
ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Զուլարանս որ չուրջ երեսուն տարիներէ ի վեր հաստատուած է, ունի ամէնավերջին կատարելութիւններով օժտուած մեքենաներ։— Զուլարանիս մէջ կը պատրաստուին հայերէն, թրքերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն, պուլկարերէն, հրէերէն և վրացերէն ամէն տեսակ տառեր, ինչպէս նաև յարակից մասերը այն է էսրաս(?), զատրաթ(?), էնթէրլին, կարնիթիւր և գիծ։— Մեր բոլոր արտադրութիւնները կը պատրաստուին մասնագէտ ձուլիչի մը հսկողութեան տակ և յանձնարարութիւնք կը կատարուին փութով և անթերի խնամքով։— Զուլարանիս տառերու ցուցակը փափաքողներուն կը ղրկենք ձրի։— Մեր միակ հասցէն՝

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս Պապը Ալի ճատտէսի(?), Մէսերէթ օթէլի դիմաց, Թիւ 1։

ՇԷՀՐ ԷՄԱՆԷԹԻ
ՊԱՑԱԶԻՏ ՏԱՅՐԷՍԻՆՏԷՆ

Պայազիտ Տայրէսի տախիլինտէ ինճբար ալնարաք վէ իգամէթ էթմէքտէ պուլունան միւհէնտիս վէ գալֆալարը պիր հաֆթա զարֆընտա Շէհզատէ Պաշընտա Տայրէ միւտիւրի Հիւսնի(?) Ֆէննիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

16 Շուպաթ 828

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թուրքիա շրջուն և Վաճ. պաշտօնեայ Պետրոս էֆ. Վանեան, Սեւ ծովի գծով մեկնեցաւ Կիրասոն, Օրտու, Տրապիզոն, Սամսոն և բոլոր կարեւոր նաւահանգիստներէ վերջ Անատոլուի ներքին գաւառները Գարահիսար, Սու. Շէհիր, Աբաքլըր(?), Խարբերդ, Սըվազ, Թօգաթ եւն. «Մանզումէ»ի գործակալական և բաժանորդագրական գործերով զբաղելու համար։ Կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն ամէն տեսակ դիւրութիւն և բարեացակամութիւն ընծայել յիշեալին։

— 294 —

— Ի մօտէ կը խոստովանինք թէ խիստ ազնուաբար վարուեցաք մեզի հետ, ըսաւ Սէնթ-Մալէն։

— Նոյն իսկ չափազանց ազնուաբար, յարեց Գալապա, որովհետեւ դուք ոչինչ կը պարտէիք մեզի, պարոն, ինչ որ հաճիք ընել մեզի։

— Գալով այլ եւս ձեզի դէմ մեր չգործուելուն(?), շատ կը վախնամ, պարոն, որ պիտի չկրնանք այս կէտին վրայ գոհացում տալ ձեզի, ըսաւ Մօնթրի իր ձերմակ ակռաները ցուցնելով ժպիտի մը մէջ։

— Ըսէ՛ մանաւանդ, Մօնթրի, թէ յայտնի է որ դարձեալ իրարու պիտի հանդիպինք, պարոնը և մենք, քանի որ մենք այս դիտաւորութեամբ միայն Սպանիա եկած ենք։

Բարթէլլան շատ լրջօրէն ժպիտ կ՚ընէր, գլխովը հաւանելով, և Սէնթ-Մալէն աւելցուց.

— Հաւատացէ՛ք, պարոն, թէ մենք մեր ձեռքէն եկածը պիտի ընենք, խնայելու համար ձեզի մեզ սպաննելու ցաւը։

— Աւելցո՛ւր, Սէնթ-Մալէն, որ, եթէ Պ. Բարթէլլան բարեհաճի ըսել մեզի թէ ուր պիտի գտնայ մեր կեանքը մեզմէ յափշտակելով, մենք ալ անկեղծօրէն պիտի ցուցնենք զինքը կորսնցնելու, եզրակացուց Մօնթրի։

Եւ խնդալէն մարեցաւ։

— Ցտեսութիւն, պարո՛ն Բարթէլլան։

— Ազատ կը թողունք ձեզ։

— Ծառայութիւն, պատասխանեց Բարթէլլան միշտ լուրջ։

Գալապա, Սէնթ-Մալէն և Մօնթրի իրարու թեւ բռնելով հեռացան, քայլ քայլ խնդալով, բարձրաձայն զատ(?) կատակելով, ինչպէս սովորութիւն էր այդ ժամանակներուն(?)։

— 295 —

Բարթէլլան, անշարժացած, լսեց զանոնք։

— Երթա՛նք մխիթարել սա՛ խեղճ Պիւսի-Լըգլերը...

— Բարէ՛, ի՛նչ ողորմելի կ՚երեւար քաջերուն քաջը, ծաղրաբանեց վայրագօրէն ձայն մը, որուն Մօնթրիին ձայնը ըլլալը որոշեց։

Ցետոյ այլ եւս ոչինչ լսեց։ Այն ատեն մելամաղձոտ հեծեծանք մը արձակեց, ուսերը թօթուեց և առաւ Սէզարի թեւը բռնելով.

— Երթա՛նք ճաշել, ըսաւ, քաշելով զայն դէպ ի պանդոկը։ Ինծի կ՚երեւի որ անօթի ըլլալու ենք։

ԺԳ.

ՏՕՆ ԳՐԻՍԹՕՊԱԼ ՍԱՆԹՈՒՐԻՕՆ

Ինչպէս կարելի է մտածել, Բարթէլլան պանդոկը տակնուվրայ գտաւ։ Պանդոկապետ Մանուէլ, իր աղջիկը՝ Նուանա(?), սպասուհիները, ամէնքն ալ, ճակատամարտի աղմուկին վրայ փութացած էին վազել և ներկայ եղած էին բովանդակ տեսարանին։ Մօտակայ տուներուն պատուհանները անգամ խոհեմութեամբ կիսափակ բացուած էին, թոյլ տալու համար բնակիչներուն դուրս նայիլ։ Մնաց որ հարկ է արդարացնել այս միամիտներուն ընթացքը, ո՛չ ոք վայրկեան մը միտքէն անցուց միջամտել, կա՛մ օգնելու համար երկու մարդոց՝ որոնք չորսին դէմ կը դնէին յաջողութեամբ, կամ զանոնք իրարմէ բաժնել փորձելու համար։

Բարթէլլան ա՛յնպիսի կերպարանք մը ունէր որ փնդռնտրապէս(?) մարդ կը փութար ծառայել իրեն պատկառանքով։ Բայց այդ իրիկունը չկրցաւ ծիծաղը զսպել տեսնելով որ Աշտարակ պանդոկին պաշտօնեաս

ԻՕՏ.—Ինչու այսքան շատ ձկան իւղ կը գործածուի անարիւն և տկարակազմ աղջկանց համար։

Որովհետեւ ան իր մէջ կը պարունակէ կազդուրիչ Իօտ գործածւոր վիճակի մէջ, բայց ամէն ձկան իւղ հաւասար արժէք չի կրնար ունենալ. անոր ամէնէն լաւագոյնը և թարմը պէտք է փնտռել Հայկ Ալթունեան դեղարանը, Պահճէ Գաբու Էնիի Բօսթահանէ ճառաքեր։

ԴԵՂԱՐԱՆ
ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԷՄՔԵԱՐԵԱՆ

Բերա, մեծ փողոց Աղա Ճամիի դիմացի կարգը, Թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութենէս յիշալէս համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և աչալուրջ հսկողութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութացնելու համար հիւանդին ապաքինումը։

Կը մաղթեմ որ երբեք չհիւանդանաք, բայց եթէ երբեք պէտք ունենաք օ և է դեղագիրի մը պատրաստութեան, համեցէք դիմել մեր Նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք օրուան ամենանուրբ պահանջքներու համաձայն պէտքերու բոլորնուր պատրաստութիւն դեղերուն ամենէն աժանը։

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս։

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն գործածութեան համար մասնագէտ տաւյնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբ դիմեն մեր դեղարանը։

Քիչ ատենուան մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «Եւրոպական» կեդրոններէ ուղղակի բերել տալ դեղերու մթերքը։

Զուիցերիական պատուաստի ժամանում շաբաթը 2 անգամ։

Տրամադրելի վկայեալ հիւանդապահուհիներ

Օսմ. Առեւտր. Ընկերութիւն
شركت تجاريهٔ عثمانيه
SOCIETE ÇOMMERCIALE OTTOMANE
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԸՆՏԱՆԻ 4 ՕՐ Ք ...
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ
ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԴԱՔԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

[illegible]

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

[illegible]

ԿԷՑԻԿ ՓԱՇԱ, ՓԱԼԻ ՓԱՇԱ ...
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

[illegible] ՄԻՋԱՏԱՐԵԱՆ [illegible]

ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ

ՆՇՕՐ. — [illegible]

ՈՒ ԻԿԻՆԵՐՈՒ ԱՅՐԵՐՈՒ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ
ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ԵՒ ՋԵՐՄԱԽՏԶՈՒԹԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Տոքթ. Ա. ԷՍՄԱՆՈՒԷԼԻՏԻՍ

Նոր դրութեամբ և կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ հին և նոր ջերմախտը, գաղղիական ախտը, անկարողութիւնը և արգանդի հիւանդութիւնները։ Ամէն օր առաւօտէ մինչեւ իրիկուն կը գտնուի Պապը Ալի ճառաքեր, Մէսէրէթ օթէլի դէմը, Քամէր լուսանկարչատան Բ. յարկի իր գրասենեակին մէջ, ուր կ'ընդունի հիւանդները։ Կինեռու համար յատուկ տեղ կայ։ 50—10

Տքթ. Հ. ԻՆԿԻԼԻՋԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԾՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Գիտական ամենավերջին մեթոտներով կը դարմանէ հինև նոր ջերմամրզութիւնը, դժուարամրզութիւնը, տերմահատութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և Բրօսթադի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ ի հարկին 606 ի չրճուկով։ Հիւանդ կ'ընդունի, բայց ի կիրակէէ ամէն օր Պահճէ գաբու, Պօղաչաճըրին դէմ, Սթանպօլ խան, Թիւ 13, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։ Հինգշաբթի օրերը ձրի։ 50—28

ՏՈՔԹՈՐ ԷԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible]

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՒ
Յ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻՅԷ, ՔՕ—ՕՊԵՐԱԹԻՎԻ ԴԷՄ

Վաճառատունս, որ 12 տարուան փորձառութեամբը կրցած է շահիլ յարգոյ սրճարաններու համակրութիւնը, կը գտնուի առաջնակարգ ռուսական, ամերիկեան և անգլիական ամէն տեսակ կալօշի նոր մթերք մը, անմրցելի գիներով։ Ցուցանակը երաշխաւորուած։ Ամէն կերպ դիւրութիւն յաճախորդաց։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Վաճառում մեծաքանակ և փոքրաքանակ։

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
„ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Մանզումէ»ի անօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին «Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութիւն» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած է կարգ օրէնսգէտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ բաղկացած, զոր կ'առաջնէ թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն յանձնարարուած դատական փաստաբանութիւնները, դատական և վարչական հետապնդումներ, գիւղական վերաբերեալ գործողութիւններ, թեմէթթիւր և կալուածոց տուրքերու դիմումները, դրամական փոխառութեան և առուծախի կալուածական միջնորդութիւնները, մշակութային ձեռնարկները, վաճառականներու պաշտօնեայի ձեռնարկութիւնը խիստ դիւրամատչելի վարձքով և կատարեալ արդիւնաւորութեամբ։

Դիմել Պապ Ալի ճառաքեր «Մանզումէ»ի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութեան անօրէն Ս. Թօգաթլեան էֆ.ին։

ՀԱՆԴԻՍ ԹԱՏՐՈՆ ԽԻՆ.
«Սինէմա Ամերիքէն» Բերա, Հեպէն հիւպատոսարանին դէմ, շքեղ ներկայացում ամէն օր, շաբաթը երկու անգամ բոլորովին փոփոխութիւն։

ԹԷՈԹԻԿԻ 1913 ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ
ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ
ԳԻՆ 12 Ղրշ. ԳԱՒԱՌ 15 Ղրշ.
ԵՒ ԼԻԼԱԻ ՆՈՐ ՏԱՐԻՑԻ
ԿԱՂԱՆԴԷՔԸ
ԳԻՆ 2 Ղրուշ ԳԱՒԱՌ 2,50
Կեդրոնատեղի ՏԷՐ ՆԷՐՍԷՍԵԱՆ՝ վաճառատուն Կ. Պոլիս. Պահճէ Գաբու

... ՓԱՇԱԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
[illegible] ՏԵՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ... ԱՆՑ

[illegible]

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ
Տքթ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրօֆէսէօր Էրլիխի վերջին անգամ գտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտը, միմիայն մէկ էնժէքսիոնով. Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամրզութեան, միզամանի և երիկամունքի և բրօսթադի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի Թրամվէյի ճամբուն վրայ Թէպիւլուսանկարչատան առաջին յարկը։

Նշանակ.— Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութեանց ժամանակ ճնշով։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ
ՆՈՐԱԾԻՆ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ
ԵՒ
ՏՂԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՏՔԹ. Օ. ԿՈՐԷԿԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ ՀՄԶԳ. ԱՆՆԵԼԱՆՈՅՑ
ՄԱՆԿԱՑԱՆՃԱԿԵԱՆ ՃԻՒՂԻՆ

Հիւանդ կ'ընդունի ուրբաթ և կիրակիէ զատ միւս օրերը ցերեկէ վերջ իր բնակարանը Բերա, Թօփլու Դալը, Թիւ 12։ 50—25

ՏՕՔԹ Ք. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԾՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Գերմանական և Ազգ. հիւանդանոցներու մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ հին և նոր ջերմամրզութիւնը, երիկամունքի (պէշպրէք), միզափամփուշտի բրօսթադի բորբոքումներ, դէչ դարմանումէ յառաջ եկած ամոքիչներու ուշադրութեամբ, անկարողութիւն, ամլութիւն, բրօսթադի վերաբերեալ բորբոքումներու համար Վիէնի նորանոր գործիքով մասամբ, արգանդի և հաւարաններու ախտաբանութիւններ։

Գաղիականներու համար ամբողջական դարմանումներու հետ Էրլիխի Սալվարսանի երակային ներարկումները մանաւոր խնամքով կը կատարէ դիւրամատչելի գնով։

Բացի Վառէժամենէն, իր դարմանումին տակ գտնուած հիւանդներուն Թոքերի, Միզի, Արիւնի մանրէաբանական քննութիւններ առանց վճարումի։ Բացի կիրակիէ, ամէն օր կը գտնուի Պոլիս, Եէնի Բօսթահանէ ճառաքեր Թիւ 4, Հայկ Ալթունեան դեղարանը։ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ օրերը ձրի։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ
ՏՕՔԹԷՕՐ
ԳԱՒԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գիտական վերջին նորութեանց համեմատ առանց ցաւ պատճառելու կը դարմանէ ջերմամրզութիւնը, ֆրանկախտը, երազափորձութիւնը, առնական անկարողութիւնը և դժուարամրզութիւնը։

Բացի կիրակիէ, ամէն օր կը գտնուի Պահճէ գաբու, Նէջէրճի Հաճի Պէքիրի անկիւնը, Մէրհամէթճեան դեղարանը։

ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ՁՐԻ 30—25

ՕԹԷԼ ՀԷՔԻՄ ՕՂԼՈՒ
ՊԻԼԷՃԻՔ

Պիլէճիքի էն կեդրոն և օդասուն դիրքի մը վրայ հաստատուած վերայիշեալ օթէլը, զոր իր բոլոր կազմութիւններով իսկապէս պանդոկներու հանգրուանութիւնը կ'ապահովէ. կը յանձնարարուի բոլոր ճամբորդներու անյապաղ հոն այցելել միայն, ուր պիտի գտնէ նաև պօլսականէն գերազանց գերազանց հիւանալի լաւրան, ամէն լեզուէ թերթերու ճոխ մթերքով մը։ Մաքուր մաքրական և անզուգական խնամք. գիները 5 ղշ։

Սպիտակ Դեղարան
Դր. ՀԱՃԵԱՆ
ՍԻՐՔԷՃԻ, ՊԱՊԸ-ԱԼԻԻ ՊՈՂՈՑԱՅԻՆ ՎՐԱՅ
ՈՒՐ ՊԷՏՔ Է ՎՍՏԱՀԻՔ
ՁԵՐ ԴԵՂԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ո՞վ ամէնէն աժան և թարմ դեղերով կը պատրաստէ...

Դիմեցէք անգամ մը վերայիշեալ դեղարանը և հոն Ձեզի պիտի ապացուի 20 րդ դարու դեղագործական արուեստի կատարելագործութիւնները։

Կը գտնուին ամէն ժամ ամենահմուտ բժիշկներ, ամէն տեսակ հիւանդութեանց Վեներական ախտի և ջերմամրզութեան մասնագէտ Տօքթ. Ուղուրլեան էֆ. իր քլինիկը հաստատած է դեղարանի վրայի յարկը ուր կը գտնուի ամէն օր, Ուրբաթ օրեր բացարձակապէս ձրի։

Գաւառի Հիւանդներու կը յանձնարարուի խղճմտօրէն մասնագէտ բժիշկներ։

ՀԱՅԱՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒՐՈՊ. ԹԵՐԹԵՐՈՒ
«ԲՈՒՐ ԼԸ ԲԷՕԲԼԸ Տ'ՕՐԻԱՆ»

Հայկական պահանջներու նուիրուած
ԲԱԲԱԿԱԼԼՕ
Այխարհահռչակ պատկերազարդ

քաղաքական երգիծաթերթ
«ԼԸ ՄԱԹԷՆ», «ԼԸ ԹԱՆ», «ԼԸ ԺՈՒՐՆԱԼ»
ևն. քաղաքական օրաթերթեր

Գաւառական լրագրավաճառներու մասնաւոր զեղչ։ Դիմել Պոլիս, Պապը Ալի ճառաքեր Թիւ 72, Եփրատ գործակալութիւն, Սաեփան Գիւրքճեանի։

ՀԱՅԱՎԱՃԱՌՈՒՄ ...
ՏՈՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ
1908 [illegible]

[illegible]

ՏՕՔԹ. ՌՈՒԲԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ
ՔԷՕՓՐԱԼԵԱ

Վկայեալ Պէյրութի Ամերիկեան համալսարանէն, ատամնոյ Բոստոնեան բժիշկ, մասնագէտ, ներքին և մորթային հիւանդութեանց։ Կը հաւիրենք Քէօփրալեա սրբոյ հասարակութիւնը օգտուիլ յարգելի Տօքթէօրին ներկայութենէն։

ՏՆՂԱՏՎՈՒԹԻՒՆ
Բերա, Թագսիմ ... Եէնի ... Թիւ 9 ...

Տոքթ. Արամ Ունճեան
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
[illegible]

Տքթ. Տիգրան Թաղթ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի գաւիթին մօտ, ... իր յարկաբաժնին մէջ

Արտաք և կանանց ինչպէս նաև տղայոց ամենազգի հին և նոր ախտերը, ... երիկամներու, ... հիւանդութիւնները ... նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ ... Սալվարսանի և բոլորովին նոր գրութեամբ «Սոամինօի» ներարկ ումներով կը ... առանց օ և է ցաւի և առանց ... ըլլալու։

Որպէսզի օ և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլէրայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պատկուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր ձրի։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ
ԹԱԳՍԻՄ ՑՕԻՆԱԿԱՆ
ՔՕՆՍՕԼԱԹՈՅԻՆ ԴԷՄ
(ՔԱՅՉԷ ԲԻՒՐՔ)

Այս անգամ Թագսիմ յունական քօնսոլաթօյին դէմ գտնուած Քաֆէ Բիւրքը, զոր ես վարձած եմ, ընտանեկան շքեղ երեկոյթներու համար ամէն տեսակ մաքրութեան և պատշաճութեան համար վերջին աստիճան հոգ տարած եմ և մանաւանդ Արեւելեան երաժշտախումբ մը հոս պայմանաւորուած եմ հնչեցնել անոնց ձերէն բաղկացեալ, որոնք Ծննդեան առաջին օրէն սկսեալ ամէն օր մինչեւ կէս գիշեր ընտիր կտորներ պիտի նուագեն։ Հաչալաքուր քէմէնչէ Անտոթա էֆ., ուտի Սըրըըմ Իպրահիմ էֆ.. քանոնի Շէմսի էֆ., հանէնտէ Միհրդատ էֆ., հանէնտէ Ծակօրա էֆ., հանէնտէ Էմին էֆ.։

Աչքանչելի Տրէհէր պիրա։ Գիները զոհացուցիչ։

Ընտանիքներու համար մասնաւոր սպասարկութիւն։

Վարձակալ
ԼՈՂՕՐ ՍԱՌՑԻ

— 296 —

ները, մեծերուն գլխաւորապէս, ի՛նչ արագութեամբ կը փութային իր ամենափոքր բաղձանքներն իսկ կատարելու։

— Սիրելի պանդոկապետ, ըսած էր Ներս մտնելով, ահա՛ պարոնը որ անօթի ծարաւ կը ճաթի։ Տուէ՛ք մեզի ինչ որ կ'ուզէք, բայց Աստուծոյ սիրոյն, շո՛ւտ ըրէք։

Մէկ ակնթարթով, սեղանը շուկուած էր ճաշարանին ամենէն ապահով անկիւնը, առատօրէն խճողուած ախորժակ գրգռելու յատուկ կերակուրներով, ինչպէս կանանչ ձիթապտուղ, կարմիր պղպեղ, զանազան տոլմա, երշիկ, և պաղ խոզի չորտեր—մանր պզանդիկներ անօթութիւնը խաբելու սահմանուած—, ամէնուն կուշտին բցուած պատկառելի շրուակներու աղուգերդ մը, պատշաճօրէն յարդարուած ազամի կարգով՝ ամէնքը՝ խիստ հրճուեցուցիչ տեսարանով մը... մանաւանդ մարդու մը համար, որ, ողջ ողջ թաղուելէ վերջ, կրցած էր մտածել թէ երբեք այլեւս իրեն պիտի չտրուէր ըմբռշինել ա՜յսքան ախորժագրգիռ տեսարան մը։

Աւելորդ է ըսել թէ, այդ միջոցին, պանդոկապետը իր փուռերուն մօտ գամուած, կ'աշխատէր, շխաջ և գիտակից, և կը պատրաստուէր ղրկել ունկնդրութեան ճուաղեղը, վրան գոց եփուած աղուաններըը, շատ չոր թարուննակներու վրայ կոտկռտայուած գառնուկի կողիկները, Նաեւ քանի մը երկրորդական բաներ, ինչպէս զանազան խիւսեր, դրոշ մաք չորտեր, տապկուած կարմրախայտի խազեր, առատ լեմոնջուրով, և այս ամէնուն վրայ ալ յետոյ օրուան մեծ նորութիւնը, Ամերիկայէն ներածուած և Եւրոպայի մէջ տարածուած Ծիրսուիթ հայրերուն ձեռքով, այսինքն հիանալի հնդկահաւիկ մը, բարկ կրակի մը առջեւ փորը լեցուած և

— 293 —

երկար ատեն տակալ պատկառանքով, գրեթէ արգահատող ձայնով մը արտաբերուած այս նախադասութեանց անվճանքին։ Պլաւխը երկու ձեռքերուն մէջ առաւ, և մոլեգին բռունցքի հարուածներով ճակատին զարնելով փախաւ անդալով շան մը պէս որ կ'ուռայ մեռած պահուն։

Երբ անհետացաւ եղաւ, Բարակեան դառնալով դէպի երեք թիկնապահները, որոնք տժգունած և երիթացած էին զուսպ յուզումով.

— Պարոններ, ըսաւ, ողջունելով իր ամէնէն շնորհալի շարժուձեւով, որովհետեւ գիտ դժուարին դիրքի մէջ կարծելով, այս տաւոտ վեճոցի գաղափարը ունեցաք ձեր ծառայութիւնները նուիրելու ինծի, շնորհեցէք այս իրիկուն իբրեւ թշնամիներու հետ վարուելն և սպաննել զիս ինչպէս կրնայի ընել։ Բայց, աւելցուց աւելի բիրտ շեշտով մը, և յոնքը պարզելով, Բայց մի՛ մոռնաք թէ հիմա այլեւս ձեզի հանդէպ օ և է պարտականութենէ զերծ կը նկատեմ ինքզինքս... Զգուշացէ՛ք, պարոններ, բաղխեսլէ ինծի...

Այլեւս պատճառ մը չունենալով խնայելու ձեզի, պիտի պաշտպանուիմ ճեղքել ձեզ, բան մը որ ցաւ պիտի պատճառէ ինծի, հաւատացէք ինծի։

Այս տեսարանին վկաները խորին ապշութեամբ մը մտիկ կ'ընէին այս արտասովոր մարդուն, որ յանկարծ երեք քաջերէ յարձակում կրած ըլլալով, որոնք անշուշտ անճարակ մարդիկ չէին երեւնար, կը համարձակէր անոնց երեսն ի վեր ըսել, և իբրեւ ամենէն բնական բան մը, թէ չէր ուզած սպաննել զանոնք։ Եւ իրենց ապշութիւնը ա՛լ աւելի կրկնապատկող բանը ա՛ն եղաւ որ այս երեք քաջերը այդ խօսքերը կ'ընդունէին առանց բողոքելու, եւ իբրեւ արտայայտութիւնը ամենախիստ ճշմարտութեան, որովհետեւ կը գոհանային միայն ողջունելով շնորհալիօրէն։